

Väikeste moodulreaktoritega tuumajaama asukohtade alternatiivide sotsiaalmajandusliku mõju analüüs

FERMI ENERGIA OÜ

Sisukord

Sisukord	1
Sissejuhatus	2
1 Analüüsimeetod	3
2 Lähteolukord omavalitsustes	7
2.1 Lüganuse vald	7
2.1.1 Rahvastik	7
2.1.2 Ettevõtlus	10
2.1.3 Finantspositsioon.....	12
2.2 Viru-Nigula vald	13
2.2.1 Rahvastik	13
2.2.2 Ettevõtlus	16
2.2.3 Finantspositsioon.....	17
2.3 Omavalitsuste peamiste näitajate võrdlus	18
3 Euroopa Liidu süsinikuneutraalsuse poliitika mõju omavalitsustele	20
4 Väikereaktorite rajamise ja opereerimisega kaasnevad mõjud kohalikele omavalitsustele	23
4.1 Areng väikereaktoriteta	23
4.1.1 Lüganuse vald	23
4.1.2 Viru-Nigula vald	25
4.2 Areng väikereaktoritega	26
5 Põhisõnumid	32

Sissejuhatus

Fermi Energia OÜ kavandab Eestisse väikeste moodulreaktoritega tuumajaama rajamist. Väikese moodulreaktori all mõistetakse kuni 300 MW võimsusega elektrit tootvat tuumareaktorit, mida saab tema väikestest mõõtmetest tulenevalt toota sektsioonide kaupa või tervikuna tehases.

Vastavalt ettevõtte poolt tellitud võimalike asukohtade tuvastamise uuringule näeb plaan näeb ette **kahe** 300 MW võimsusega moodulreaktoriga väikese tuumajaama rajamist Kirde-Eestisse¹. Asukohtade eelvalikus on Aidu küla piirkond Lüganuse vallas Ida-Virumaal ja Letipea küla piirkond Viru-Nigula vallas Lääne-Virumaal. Vahe kahe võimaliku asukoha vahel on ligikaudu 50 km. Kogu kompleksi ala eeldatav suurus on kuni 1 km².

Selleks, et aidata kaasa teadmiste põhisele ja kaalutletud asukohavalikule, soovib OÜ Fermi Energia välja selgitada, **millised on väikereaktori rajamise ja opereerimisega kaasnevad sotsiaalmajanduslikud mõjud kummaski eelselekteeritud kohalikus omavalitsuses**. Eesmärgist tulenevad uurimisküsimused on järgmised:

- Milline on omavalitsuste sotsiaalmajanduslik olukord (elanikkond, peamised tööstusharud, suurimad tööandjad, omavalitsuse finantspositsioon) praegu?
- Milline võiks olla omavalitsuste sotsiaalmajanduslik olukord aastal 2040 väikereaktoriteta ja väikereaktoritega?
- Millised on väikereaktori rajamise ja opereerimisega seonduvad sotsiaalmajanduslikud mõjud asukohajärgses omavalitsuses – mida võiks väikereaktorite rajamine ning opereerimine endaga kaasa tuua?

Analüüs tugineb avalikest andmebaasidest kättesaadavatele sekundaarandmetele, läbi viidud uuringute tulemustele ja tellijalt saadud sisendinfole. Andmete põhjal on koostatud stsenaariumid, mille omavahelisel võrdlemisel on hinnatud eeldatavat sotsiaalmajanduslikku mõju asukohajärgsele kohalikule omavalitsusele. Analüüs ei keskendu keskkonna temaatikale, samuti mitte kvalitatiivselt hinnatavatele küsimustele, nagu näiteks omavalitsusüksuse maine. Sekundaarandmete all peetakse silmas Eesti Maksu- ja Tolliameti, Eesti Statistikaameti, Rahvastikuregistri jms andmeid, millele tuginedes on koostatud eelselekteeritud omavalitsuste profiilid, sh elanikkonna prognoosid. Uuringutena on kasutatud OÜ Fermi Energia poolt eelnevalt tellitud ja avalikult kättesaadavaid töid, mis käsitlevad põlevkivisektori tulevikku. **Analüüsi eeldusteks** on OÜ Fermi Energia andmed väikereaktori rajamise ajakava, ehitusmaksumuse, töötajaskonna ja kohalikele omavalitsustele tehtud väärtuspakkumise kohta.

Analüüsiraport koosneb viiest osast. Esimeses kirjeldatakse analüüsi metoodikat. Teises antakse ülevaade omavalitsuste lähteolukorrast (rahvastik, ettevõtlus, finantspositsioon). Kolmas osa käsitleb Euroopa Liidu süsinikuneutraalsuse poliitikat, luues vajaliku konteksti väikereaktorite rajamiseks. Neljandas osas tuuakse välja stsenaariumid ning hinnatakse nende mõju. Põhisõnumid asuvad viiendas osas.

Analüüsi läbiviimises osalesid Aado Keskaik (PhD), Hannes Orgse (BSc), Jaan Urb (MA) ja Rivo Noorkõiv (MSc).

---

¹ Estonia Site Survey and Site Screening Study for SMR, Tractebel Engie, 2021

1 Analüüsimeetod

Väikeste moodulreaktoritega tuumajaama rajamise ja opereerimisega kaasnevate mõjude hindamiseks on kasutatud stsenaariumite omavahelist võrdlemist. Selleks koostati kõigepealt kummagi kohaliku omavalitsuse kohta väikereaktoriteta stsenaarium (vt ptk 4.1). Stsenaarium iseloomustab olukorda, mis tekib praegu teadaolevate trendide jätkudes, ja eeldusel, et omavalitsustesse ei lisandu teisi projekte ning täiendavaid töökohti lisaks Õiglase Ülemineku Fondi raames loodavatele. Täiendavate arengute prognoosimiseks ei ole piisavalt infot.

Seejärel konstrueeriti väikereaktoritega stsenaarium (s.o rajatakse 2 väikereaktorit võimsusega 2 x 300 MW), kus eeldused olid mõlema omavalitsuse puhul samad (vt ptk 4.2). Stsenaariumi puhul on arvestatud maksimaalset võimalikku mõju, sest puudub alus selle suuruse hindamiseks. On tõenäoline, et mõju jääb tegelikkuses maksimaalsest väiksemaks.

Stsenaariumites on kasutatud ekspertteadmiste põhjal koostatud kvalitatiivseid kirjeldusi ja ligikaudseid arvulisi hinnanguid olulisematele näitajatele. Stsenaariumite parema võrreldavuse huvides on nende kirjeldustes eraldi välja toodud piirkonna tõenäoline seisund aastal 2030, mil väikereaktoriteta ja -reaktoritega stsenaariumid lahknema hakkavad. Samuti on vaadeldud väikereaktoritega stsenaariumis eraldi jaama ehitamise ja opereerimise ajajärke, mil sotsiaalmajanduslikud mõjud on erinevad.

Vaadeldavad arvulised näitajad olid²:

- Elanike arv
- Muutused omavalitsuste eelarvetes:
  - Maksutulud (füüsilise isiku tulumaks³ ja maamaks⁴)
  - Muud tulud (ressursitasud, OÜ Fermi Energia poolt makstavad tasud)
  - Töökohad
- Ehituse ja opereerimisega kaasnevad kaudsed tulud regioonile

Vaadeldavad kvalitatiivsed näitajad olid:

- Nõudlus avalike ja erateenuste järele

---

² Maksumused on analüüsis läbivalt väljendatud reaalhindades.

³ Üksikisiku tulumaksu määr on 20%, sellest kohalikule omavalitsusele laekuv osa on 11,93%. Selle osa suurus sõltub riigi ja omavalitsuste esindusorganisatsiooni vaheliste läbirääkimiste tulemustest. Praegu teadaolevalt muutusi ette näha ei ole. Lihtsuse huvides ei ole arvestatud tulumaksuvaba miinimumiga.

⁴ Maamaks on maa maksustamise hinnast lähtuv maks, mille arvutab Maksu- ja Tolliamet kohalike omavalitsusest saadud andmete põhjal ning mis laekub täies mahus omavalitsusüksuse eelarvesse. Maamaksu ühtseks maksumääraks on nii Lüganuse kui ka Viru-Nigula valla haldusterritooriumil kehtestatud 2,5% maa maamaksustamishinnast aastas. Maade viimane korraline hindamine toimus 2001. aastal. Maa-ameti hinnangul pole kahe kümnendi tagusest ajast pärinevad andmed enam asjakohased (vahepealse ajaga maa väärtus tõusnud keskmiselt seitse korda). Eeldatavalt viib Maa-amet uue hindamise läbi 2022. aastal. Maamaksu laekumise muutus omavalitsustele väikereaktori rajamisel sõltub selgelt konkreetset asukohavalikust – kasutusele võetavate kinnistute hetke sihtotstarbest ja hinnatsoonist.

Väikereaktoritega stsenaariumi kirjelduse aluseks on võetud OÜ Fermi Energia sisendinfo. Praeguste plaanide kohaselt alustab esimene reaktor elektritootmist 2034. ja teine 2035. aastal. Projekti põhietapid on välja toodud alljärgnevas tabelis (Tabel 1).

Tabel 1. Projekti etapid (OÜ Fermi Energia)

Etapp ⁵	Periood
Eeluuritud ja riigi eriplaneering, sh asukohavalik <i>Eeldab valitsuse otsust eriplaneeringu algatamise kohta.</i>	2019–2027
Kinnistu omandamine	2026–2027
Projekteerimine	2025–2028
Ehitusloa taotlus ja loa väljastamine	2028–2030
Ehitus <i>Ehituse ettevalmistustööd on kavandatud aastasse 2029, samuti on kavas samal ajal tellida reaktori surveanum.</i>	2029–2035

Kahe väikereaktori eeldatav rajamismaksumus on 2 mld eurot, sh omanikukulud (maa ost, projekti arendus, intressid). Eeldatavalt tehakse 80% kuludest Eestis, s.o 1,6 mld eurot. Eelarve jagunemist kajastab alljärgnev tabel (Tabel 2).

Tabel 2. Väikereaktorite rajamise hinnanguline eelarve (Fermi Energia)

Kuluartikkel	Maksumus	Osakaal (%)
Projekt, litsentseerimine	100 000 000	5
Hanke- ja ehitusjuhtimine	140 000 000	7
<u>Ehitustööd, sh:</u>	<u>1 220 000 000</u>	<u>61</u>
<i>Reaktorid ja kontrollsüsteemid</i>	<i>560 000 000</i>	<i>28</i>
<i>Auruturbiinid ja generaatorid</i>	<i>300 000 000</i>	<i>15</i>
<i>Elektrijaama tugisüsteemid (jahutus, alajaam, põhivõrk, generaator, kütusemahuti, tuletõrjevesi)</i>	<i>360 000 000</i>	<i>18</i>
Asukoha ettevalmistus ja üldehitus	400 000 000	20
Komponentide transport	40 000 000	2
Esmane kütuselaadimine ja testimine	100 000 000	5
Kokku	2 000 000 000	100

Reaktorite ehituses osaleb eeldatavalt 400 tööliset. Esimesel ehitusaastal on töötajate arv 300 kandis, tõustes ja jäädes 400-ni järgmistel aastatel.

⁵ Personali koolitamisega tegeletakse paralleelselt, ka juba praegu on OÜ-l Fermi Energia mõned stipendiaadid välismaal õppimas. Kuivõrd aga personali koolitamine ei mõjuta siinse analüüsi sisu, sellel pikemalt ei peatuta.

Rajatavas tuumajaamas töötab 75–100 inimest ühe reaktori kohta, s.o 150–200 jaamas kokku, kellest 5% (8–10) on tuumaala tippspetsialistid, 15% (22–30) tuumaala spetsialistid ja 80% (120–160) tuumaalase teadlikkusega. Analüüsis on arvestatud maksimaalse 200 töötajaga.

OÜ Fermi Energia on kavandanud asukohajärgsele kohalikule omavalitsusele maksta otsetoetusena 15 senti MW/h eest, mis 600 MW võimsuse puhul tähendab kuni 788 000 eurot aastas⁶. Lisaks on rajamismaksumusest arvestatud 2% ehk 40 miljonit eurot elukeskkonna investeringuteks, sh:

- 150 elamuühiku rajamine väikereaktorite töötajaskonnale
- Väikereaktorite külastuskeskkonna rajamine
- Kaasuva taristu rajamine
- Eraldis asukohajärgse omavalitsuse investeringuteks

Kohalikke omavalitsusi mõjutab väga oluliselt registreeritud elanike arv (tulubaas, teenuste tarbijate hulk). Seetõttu on kummagi stsenaariumi alusena koostatud ülevaade omavalitsuste rahvastiku senisest dünaamikast koos rahvastikuprognosisega. Prognoos on koostatud enimlevinud kohortkomponendi ehk vanusnihke meetodil. Selliselt koostatud prognoos näitab rahvastikku moodustavate aastakäikude suuruse samm-sammulist teisenemist ühest kalendriaastast järgmise. Igal aastal lisab sündimus prognoositavasse rahvastikku ühe uue sünnipõlvkonna, vanemate aastakäikude suurus aga väheneb surnute arvu võrra. Avatud rahvastiku puhul muudab aastakäikude suurust ka ränne. Vanusnihke põhimõttel tehtud prognoosi väljund on eri aastakäikude suurus tulevikus.

Tulevast rahvaarvu ja rahvastiku koosseisu mõjutavad kaks olulist tegurit — prognoosi hetkeks kujunenud rahvastiku vanuskoosseis ja see, mis juhtub sündimuse, suremuse ja rändega prognoosiperioodil. Prognoosi lähteaasta rahvastiku vanuskoosseis on prognoosi hetkeks juba kujunenud ehk see mõjutab ühtemoodi kõiki prognoosistsenaariume. Seega tekib stsenaariumite erinevus sündimus-, suremus- ja rändekäitumisest.

Prognoos lähtub stabiilse arengu eeldusest ehk ei näe ette suuri ja ootamatuid muutusi, mida on võimatu ennustada. Samas peab arvestama, et majandus on tsükliline ja kriisidel on oluline mõju elanikkonna rände- ja ka sündimuskäitumisele.

Prognoosis on koostatud baas-stsenaarium (A) ja rändestsenaarium (B). Baas-stsenaariumis eeldatakse tavapäraselt, et tegemist on suletud rahvastikuga, mis tähendab, et selle koostamisel rännet ei arvestata ning analüüsitakse sündimus- ja suremuskäitumise mõju tuleviku rahvastiku arengule. Seega iseloomustab baas-stsenaarium tänaseks kujunenud rahvastiku sisemist taastevõimet. Rändestsenaariumis on arvestatud sooliselt ja vanuseliselt diferentseeritud rändekäitumisega. Prognoosistsenaariumite koostamiseks on kasutatud tarkvara *Spectrum*.

Lisaks elanikkonna arvule on väikereaktoriga stsenaariumis arvestatud:

- Reaktorite ehitajate arvu ja palgatasemetega
- Töötajate (otseste töökohtade) ja nende elukaaslaste arvu ning palgatasemetega

---

⁶ 600 MW korrutatuna tundide arvuga aastas (8760), s.o 5 256 000 MW/h. Summa jääb tõenäoliselt mõnevõrra väiksemaks, kuna reaktorid ei tööta 100% koormusteguriga. Näiteks 90% puhul oleks makstav summa 709 560 eurot aastas.

- Maksumääradega:
  - Omavalitsustele ülekantav üksikisiku tulumaksu määr
  - Riigile jääv üksikisiku tulumaksu määr
  - Sotsiaalmaksu määr
  - Käibemaksu määr
- OÜ Fermi Energia panusega omavalitsuste eelarvetesse

Omavalitsuste eelarvetulude prognoosimisel on samuti püstitatud rida eeldusi:

- Üksikisiku tulumaksu laekumine on otseses sõltuvuses tööealise elanikkonna arvukusest. Samas on vanusegrupi 65+ tööhõive määr 12% või enam. Seega tööealise elanikkonna kahanemise puhul väheneb tulumaksu laekumine tööealise elanikkonna kahanemise tempost mõnevõrra aeglasemalt.
- Kui väheneb elanikkond, vähenevad ühtlasi ka tulud kaupade ja teenuste müügist. Vanusegrupile 65+ on teenused üldjuhul tasuta. Nooremaealise elanikkonna arvu kahanemine toob kaasa omavalitsuse tasuliste teenuste mahu vähenemise.
- Tasandusfond kompenseerib mõnevõrra elanikkonna kahanemisest tingitud mõju. Suurust ei ole võimalik prognoosida, kuid analüüsis on eeldatud teatavat vähenemist seoses rahvastiku üldise vähenemisega.
- Toetusfondi eraldis on otseselt seotud õpilaste arvuga kohalikus omavalitsuses. Õpilaste arvu suurenedes või vähenedes muutub ka eraldis.

Eelduste arvulised väärtused on kirjeldatud analüüsi osas 4.

Analüüsi väljundiks on muuhulgas siinsele raportile lisatud tabelarvutusprogramm, milles on võimalik eelduseid muuta. Seega on näha, milliseks võib kujuneda mõju erinevate sisendandmete puhul.

2 Lähteolukord omavalitsustes

2.1 Lüganuse vald

2.1.1 Rahvastik

Lüganuse vald asub Kirde-Eestis Ida-Virumaal. Valla keskosas paikneva vallakeskuse Kiviõli linna kaugus Tallinnast on u 120 km ja maakonnakeskusest Jõhvist u 35 km. Lüganuse vald piirneb põhjas Soome lahega, läänes Viru-Nigula ja Vinni vallaga (mõlemad Lääne-Virumaal), lõunas Alutaguse vallaga ning idas Toila valla ja Kohtla-Järve linnaga (kõik Ida-Virumaal). Valda läbivad nii Tallinn-Narva raudtee kui ka maantee. Lüganuse valla pindala on 599 km² ja valla keskmine asustustihedus 13,8 inimest km².

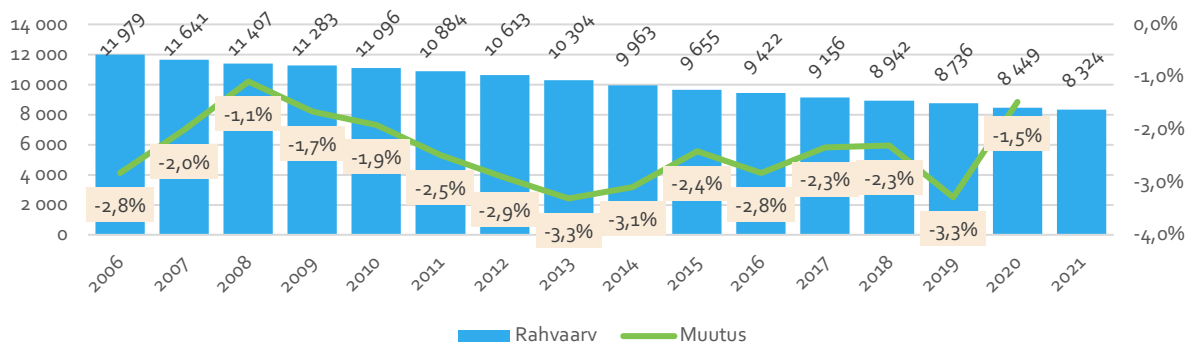
Vald moodustati 2017. aastal Kiviõli linna ning Lüganuse ja Sonda valla ühinemise tulemusena. Kolme omavalitsusüksuse ühinemisele eelnes 2013. aastal ka Püssi linna ja Lüganuse ning Maidla valla ühinemine Lüganuse vallaks.

Ida-Viru maakonnaplaneeringus 2030+ määratud hierarhia järgi asub Lüganuse vallas piirkondlik keskus Kiviõli linn, kohaliku tasandi keskused Püssi linn ja Lüganuse alevik ja lähikeskus Sonda alevik. Mitme keskusega koostoimiva piirkonna moodustavad Lüganuse alevik ja Püssi linn.

Nii pindalalt kui ka elanike arvult on tegu Eesti keskmisest (nn mediaanomavalitsusest) veidi suurema omavalitsusüksusega. Vallas on 50 asustusüksust, sh 2 linna, 2 alevikku ja 46 küla – tegemist on omavalitsusüksusega, millel on üks selge tõmbekeskus (Kiviõli linn, kus elab ligi 4800 inimest). Valdav osa elanikkonda on koondunud Tallinn-Narva raudtee joonel asuvatesse linnalise keskkonnaga asulatesse (Kiviõli ja Püssi linn, Sonda alevik) või vallakeskuse Kiviõli linna lähiümbrusesse. Tulenevalt loodulikest tingimustest (suured metsamassiivid, raba- ja soomaastikud ning tehismaastikud) on vallas mitmeid väga hõredalt asustatud alasid. Ligi 80% rahvastikust elab vähem kui 10 km raadiuses Kiviõli linnast. Ülejäänud osa valla territooriumist on asustatud hõredalt ja hajusalt. Lähtuvalt asustustrahvistikust on erinevate piirkondade keskuste asulate omavahelised vahemaad väikesed. Suuremate asustusüksuste kaugus valla keskusest Kiviõli linnas jääb vahemikku 3–8 km.

Lüganuse valla elanike arv oli 1. jaanuari 2021. a seisuga 8324 inimest, mis moodustab u 6% kogu Ida-Viru maakonna elanikest. Sarnaselt kogu Ida-Viru maakonnale on pikemat aega kahanenud elanike arv ka Lüganuse vallas. Viimase 15 aasta jooksul on rahvaarv valla territooriumil vähenenud u 3700 inimese võrra (-31%), mis teeb keskmise kahanemise tempoks aastas -2,1% (Joonis 1).

Joonis 1. Rahvaarvu muutus Lügane vallas 2006–2021 (Rahvastikuregister)

Rahvaarvu langustrend on olnud pikaajaline. Võrreldes aastaga 2006, on kuni 6-aastaste elanike arv on kahanenud järjepidevalt aastakeskmiselt -2,3% võrra. Vanuserühm 7–18 on kahanenud peaaegu kaks korda (aastakeskmise -3,1%). Umbkaudu 2700 elaniku ehk 36% võrra on vähemaks jäänud tööealine elanikkond vanuserühmas 19–64. Ainsana on püsinud stabiilne 65-aastaste ja vanemate elanike arv. Kui nooremate vanuserühmade (kuni 18) vähenemise tempo on viimasel kümnendil ühtlane, siis tööealiste oma on selgelt kiirenenud.

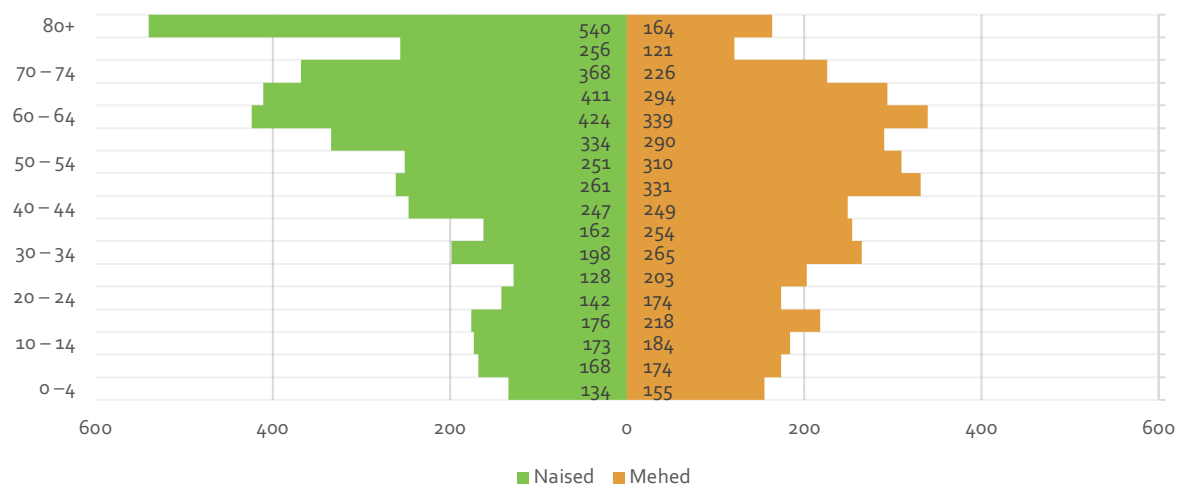
Viimase viie aasta jooksul saab kahanemise tempo vaates eristada kahte trendi. Kiirem kahanemine on toimunud linnades ja Sonda kandis (kokku -11–14% võrra) ning oluliselt aeglasem kahanemine (-2–6%) Lügane ja Maidla kandis. Valla rahvastikust enam kui 80% elab viies suuremas asulas. Väiksemates küldes, kus elab alla saja elaniku, on rahvaarvu kahanemise tempo olnud oluliselt aeglasem. Asustusüksuste suuruse lõikes joonistub selgelt välja Kiviõli linna dominantne positsioon vallas – linna rahvaarv ületab mitmekordselt suuruselt järgmiste asustusüksuse rahvaarvu.

Sündide arv on olnud viimasel kuuel aastal vahemikus 46–63, surmade arv 137–175 – aastakeskmiselt olnud sünde 55 ja surmasid 162. Loomulik iive on olnud negatiivne 105 inimese võrra ning rändeiibe vaates on aastakeskmiselt lahkunud 110 inimest enam kui saabunud. Summaarne sündimuskordaja on vallas viimasel kuuel aastal olnud keskmiselt 1,4 last viljakas eas naise kohta. See on oluliselt allpool rahvastiku taastetaset (keskmiselt 2,1 last) ja madalam ka võrreldes Eesti keskmisega (viimastel aastatel enam kui 1,6). Väljarändajatest on 90% vanuses 20–39, seejuures kõige enam vanuses 20–29 ehk peamises fertiilses eas. Nooremates vanuserühmades (kuni 19 eluaastat) on rändeliikumised pigem tasakaalus ning liikumiste maht oluliselt väiksem vanemates (40+) vanuserühmades. Kokkuvõtvalt on viimasel kuuel aastal nii loomulik- kui ka rändeiibe omanud rahvaarvu kahanemisel võrdset mõju -1,2% aastas.

Lügane valla elanikest 16% on noorem kui 18 eluaastat, tööealisi on 55% ning 65-aastaseid ja vanemaid elanikke 29% kogurahvastikust. Rahvastiku mediaanvanus on 51 eluaastat ja ülalpeetavate määr 0,67.

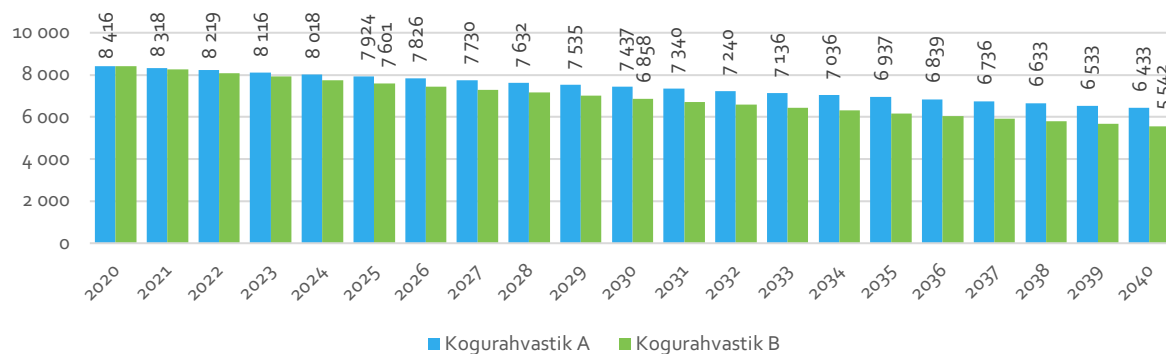
Valla elanike soo-vanusjaotus ei ole tasakaalus. Laste põlvkonnad on oluliselt väiksemad kui vanemate põlvkonnad, mis on iseloomulik vananevale rahvastikule. Lähikümnendil sisenevad peamisse viljakasse ikka märkimisväärselt väiksemad põlvkonnad, kui tööjõuturult lahkuvad. Vanuserühmad 55–64 on kuni kaks korda suuremad kui vanuserühmad 0–19. Demograafilise töösurve indeksi väärtus on 0,51. Samuti on meeste ülekaal naiste suhtes arvestatav, mis on eriti suur vanuses 25–39. Rahvastiku vananedes

olukord pöördub, alates 60. eluaastast on naised tulenevalt sooliselt diferentseeritud elueast märgatavalt enam (Joonis 2).

Joonis 2. Rahvastiku soo-vanusjaotus Lügane vallas seisuga 1.01.2021 (Rahvastikuregister)

Lügane valla rahvaarv kahaneb sõltumata rändekäitumisest võrreldes lähteaastaga prognoosiperioodil iga-aastaselt tulenevalt elanike vanusstruktuurist igal juhul. Ilma väljarändeta kahaneb rahvaarv aastaks 2040 u 2000 elaniku võrra ehk 24%. Väljarände jätkumisel 2900 ehk 34% võrra. Seniste arengute jätkumisel on vallas aastal 2030 u 6900 elanikku ning aastal 2040 u 5500 elanikku (Joonis 3)⁷.

Joonis 3. Lügane valla kogurahvastiku prognoos aastani 2040⁸

Valla tulude seisukohast on väga olulise mõjuga muutused tööelise rahvastiku arvukuses, mis jätkab tulenevalt olemasolevast vanusstruktuurist tempokat kahanemist igal juhul. Baas-stsenaariumi järgi on juba 10 aasta pärast vallas u 800 tööelist vähem (-20%), rändestsenaariumi järgi u 1300 tööelist vähem (-30%). Prognoosiperioodi lõpuks on muutus vastavalt 1400 või kuni 2100 vastavas eas elanikku. Seega on tõenäoline, et tööeas elanikkond väheneb järgneva 20 aasta jooksul ligi kaks korda.

⁷ Elanikkonna kahanemine iseloomustab Ida-Viru maakonda tervikuna. Eesti Statistikaameti rahvastikuprognosi põhistsenaariumi järgi kahaneb maakonna elanikkond 2030. aastaks 13% ja 2040. aastaks 28% võrra.

⁸ Kõik prognoosimudelid on koostatud Rahvastikuregistri andmete alusel. Prognoosis ei ole arvesse võetud KOV-i täpsusega registreeritud elanikkonda, mille suurus on 92 inimest.

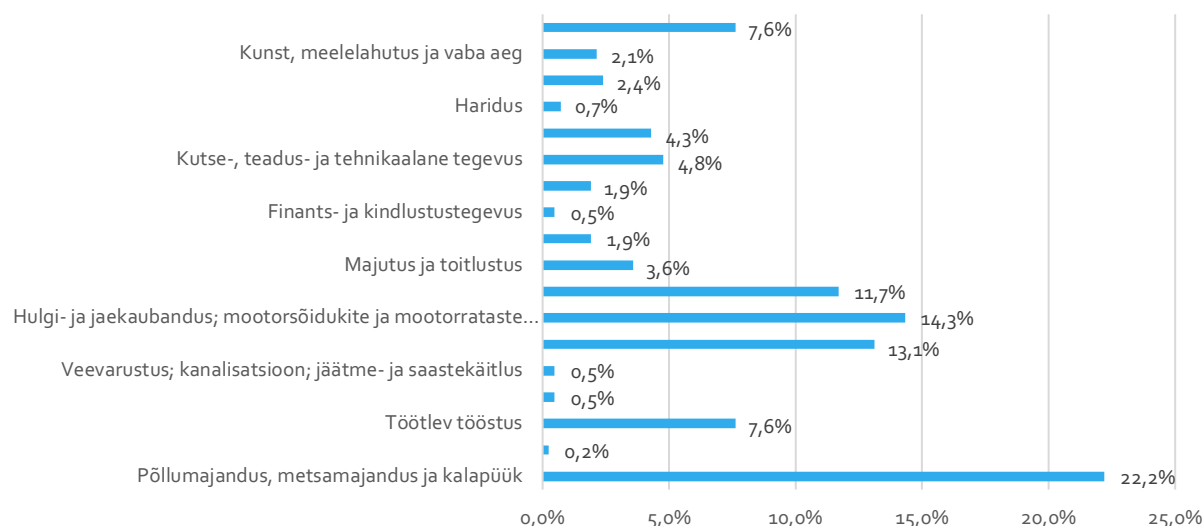
2.1.2 Ettevõtlus

Ida-Virumaa puhul on tegemist regiooniga, kus peamiste majandussektorite osakaalud on Eesti keskmisest erinevad – eriti suur on see sekundaarsektori puhul (Tabel 3). Ka Lääne-Virumaal on Eesti keskmisega võrreldes erinevusi. Mõlemat maakonda iseloomustab keskmisest väiksem hõivatute osakaal teenindussektoris.

Tabel 3. Majandussektorite osakaal hõives 2020 protsentides (Eesti Statistikaamet)

	Primaarsektor	Sekundaarsektor	Tertsiaarsektor
Eesti	3,0	29,1	67,9
Ida-Viru maakond	1,4	40,7	57,9
Lääne-Viru maakond	5,9	38,6	55,5

Statistikaameti andmetel oli Lügänuuse vallas 2020. a 419 statistilisse profiili kuuluvat ettevõtet. Neist kõige enam oli põllumajanduse valdkonnas tegutsevad ettevõtteid (Joonis 4). Maksu- ja Tolliameti andmetel tegutses 2021. a augustis vallas 250 ettevõtet, s.o need, kellel olid töötajad ja kes tasusid makse. Kokku oli valda registreeritud 627 ettevõtet.

Joonis 4. Statistilisse profiili kuuluvate ettevõtete arv Lügänuuse vallas 2020 (Statistikaamet)

Kõige suurema hõivatute arvuga⁹ oli Lügänuuse vallas töötlev tööstus, sektoris töötas ligi pool hõivatutest (Tabel 4). Samuti andis töötlev tööstus 60% ettevõtete kolmanda kvartali käibest. Kõige suurema registreeritud ettevõtete arvuga põllumajanduses oli hõivatud vaid 146 inimest (6%), moodustades 8% ettevõtete kolmanda kvartali käibest.

⁹ Maksu- ja Tolliamet arvestab töötajaskonda siinkohal ettevõtte registriaadressi järgi. See tähendab, et töökohad ise ei pruugi antud omavalitsuse territooriumil asuda.

Tabel 4. Lügänuſe valda registreeritud tööandjate hõivatute arv ja käive ſektorite kaupa 2021. a III kvartalis (Maksu- ja Tolliamet)

Sektor	Hõivatuid kokku	%	Käive III kv	%
Töötlev tööstus	1161	46%	30 113 207	60%
Avalik ſektor	443	17%		
Hulgi- ja jaekaubandus	179	7%	8 644 255	17%
Ehitus	165	6%	3 413 702	7%
Põllumajandus	146	6%	4 156 237	8%
MTÜ-d ja SA-d	136	5%		
Majutus ja toitlustus	54	2%	759 798	2%
Veondus ja laondus	73	3%	1 414 364	3%
Tervishoid ja ſotsiaalhoolekanne	47	2%	93 404	
Ülejäänud valdkonnad	140	6%	1 520 198	3%
Kokku	2544		50 115 165	

Töötlevas tööstuses tegutsesid ka valla suurimad ettevõtted:

- KKT Oil OÜ 522 töötajaga (puhastatud naftatoodete tootmine)
- AS Svärmil 231 (töörõivaste tootmine)
- AS Repo Vabrikud 181 (puitlaast- ja puitkiudplaadi tootmine)
- OÜ Shroma 106 (haagiste, poolhaagiste ning konteinerite tootmine)

Ida-Virumaad tervikuna iseloomustab Eesti keskmisest (104 ettevõtet 1000 elaniku kohta) madalam ettevõtlusaktiivsus – 48. Lügänuſe vallas oli ſee näitaja 2020. a maakonna keskmisest veidi kõrgem – 50.

Registreeritud töötute määr oli vallas 2021. a alguses 8,1%, olles Ida-Viru maakonna keskmisest (14,4%) märgatavalt madalam ja sarnane Eesti keskmisega (8,6%).

Keskmine brutotulu Lügänuſe vallas oli 2020. a 1098 eurot. Maakonna ja riigi keskmised olid ſamal ajal vastavalt 1088 ja 1380 eurot.

Niiſiis on Lügänuſe valla puhul tegemist omavalitsusega, kus suurimateks tööandjateks on töötlev tööstus ja avalik ſektor. ſeejuures on suurima tööandja tulevik mõnevõrra ebaselge seoses põlevkivisektori kokkutõmbumisega. Üksnes veidi enam kui pooled elanikest on töö leidnud koduomavalitsuses, kolmveerand -maakonnas. ſee viitab asjaolule, et koha peal on meelepäraseid või sobivaid töökohti puudu.

2.1.3 Finantspositsioon

Lüganuse valla põhitegevuse tulude maht oli 2020. aasta eelarve täitmise järgi ligi 11,8 miljonit eurot. Põhitegevuse kulusid oli ligi 11 miljonit eurot. Seega moodustas põhitegevuse tuleml 7% ehk 800 tuhat eurot (Tabel 5). Võrdluseks, Eesti keskmine näitaja on 13–14%.

Netovõlakoormus oli 2020. a ligi 33% ja võlakohustusi aasta lõpu seisuga 4,7 miljonit eurot. Vaba netovõlakoormust oli vallal seega 5,6 miljonit eurot¹⁰.

Tabel 5. Lüganuse valla eelarvenäitajad perioodil 2015–2021 (Rahandusministeerium)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ¹¹
Põhitegevuse tulud	9 798 000	9 881 000	10 744 000	11 375 000	11 211 000	11 786 000	11 821 000
Põhitegevuse kulud	8 851 000	9 222 000	10 010 000	10 235 000	10 629 000	10 967 000	11 704 000
Põhitegevuse tuleml	947 000	659 000	734 000	1 140 000	582 000	819 000	117 000
Tulemi osakaal tuludest	10%	7%	7%	10%	5%	7%	1%
Põhitegevuse tulud elaniku kohta	1 015	1 049	1 173	1 272	1 283	1 395	1 420
Põhitegevuse tuleml elaniku kohta	98	70	80	127	67	97	14
Võlakohustused aasta lõpu seisuga	3 264 000	3 331 000	3 261 000	4 047 000	4 524 000	4 739 000	5 000 000
Likviidsed varad aasta lõpu seisuga	1 507 000	1 602 000	1 029 000	1 865 000	1 035 000	896 000	0
Netovõlakoormus (eurodes)	1 758 000	1 729 000	2 232 000	2 183 000	3 489 000	3 843 000	5 000 000
Netovõlakoormuse %	17,94%	17,50%	20,77%	19,19%	31,12%	32,61%	42,30%

Viimase kuue aastaga on valla põhitegevuse tulude maht kasvanud 9,8-lt miljonilt 11,8 miljonini ehk 2 miljoni võrra (Tabel 6). 2021. a eelarves ei ole prognoositud tulu suurenemist ega vähenemist. 2025. aastaks on valla eelarvestrateegias prognoositud tulude kasvu 1,8 miljoni euro võrra (võrreldes 2021. aastaga), millest ligi miljon on kavandatud füüsilise isiku tulumaksu ja 600 tuhat toetusfondi arvelt, ülejäänud 200 tuhat jaguneb muude tuluallikate vahel¹².

Füüsilise isiku tulumaks moodustab tuludest 48%, saadavad sihtotstarbelised toetused 44%. Tasandusfondi eraldis on aastate jooksul olnud 11–12%. Ressursitasude¹³ osakaal tuludes on tagasihoidlik, jäädes 400 tuhande euro ehk 5% kanti.

Tabel 6. Lüganuse valla põhitegevuse tulude jaotus 2015–2021 eelarves (Rahandusministeerium)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PÕHITEGEVUSE TULUD	9 798 000	9 881 000	10 744 000	11 375 000	11 211 000	11 786 000	11 821 000
Maksutulud	4 928 000	4 983 000	5 276 000	5 703 000	5 928 000	5 915 000	6 183 000
Füüsilise isiku tulumaks	4 657 000	4 721 000	5 003 000	5 440 000	5 664 000	5 649 000	5 908 000
Maamaks	271 000	262 000	273 000	264 000	264 000	266 000	275 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	695 000	692 000	709 000	405 000	363 000	289 000	343 000

¹⁰ S.o maksimaalne summa, mille omavalitsus võib laenata

¹¹ 2021. a kohta on kasutatud eelarve, möödunud aastate kohta eelarve täitmise andmeid.

¹² https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4131/0202/1004/maarus_143_lisa.pdf#

¹³ Kaevandusõiguse tasu, laekumine vee erikasutusest ning saastetasud ja keskkonnale tekitatud kahju hüvitis.

Saadavad toetused tegevuskuludeks	3 765 000	3 737 000	4 332 000	4 851 000	4 515 000	5 198 000	4 729 000
Tasandusfond	1 178 000	1 196 000	1 277 000	1 366 000	1 255 000	1 290 000	1 386 000
Toetusfond	2 368 000	2 369 000	2 661 000	3 064 000	3 067 000	3 610 000	3 023 000
Muud saadud toetused tegevuskuludeks	219 000	171 000	394 000	420 000	193 000	298 000	320 000
Muud tegevustulud	410 000	469 000	428 000	416 000	405 000	384 000	565 000
Kaevandamisõiguse tasu	344 000	389 000	343 000	329 000	323 000	293 000	450 000
Laekumine vee erikasutusest	59 000	74 000	68 000	71 000	72 000	72 000	95 000
Saastetasud ja keskkonnale tekitatud kahju hüvitis	1 000	0	0	0	0	9 000	10 000
Muud tegevustulud	6 000	6 000	17 000	16 000	9 000	10 000	10 000

Lüganuse valla puhul on tegemist toimetuleva¹⁴ omavalitsusega, mille põhitegevuse tulem on olnud positiivne ja netovõlakoormus võimaldab veel teataval määral uusi laene teenindada. Samas on olemasolev laenukoormus piisavalt suur ja tulem väike selleks, et tegelik laenuvõimekus tulevikus olulisi investeeringuid teha võimaldaks. Põhitegevuse tulud on ligi pooles ulatuses sõltuvuses üksikisiku tulumaksust, mistõttu tööhõive vähenemine (tööealise elanikkonna arvukuse kahanemise tulemusel) hakkab kahandama võimalusi põhitegevuse kulude ning investeeringute osas.

2.2 Viru-Nigula vald

2.2.1 Rahvastik

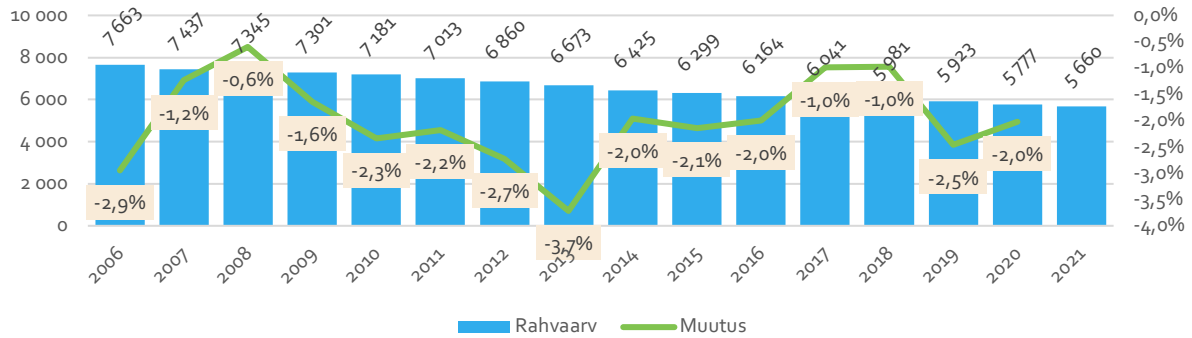
Viru-Nigula vald asub Põhja-Eestis Lääne-Virumaal, olles maakonna idapoolseim omavalitsus. Vald piirneb põhjas Soome lahega, läänes Haljala vallaga, lõunas Rakvere ja Vinni vallaga ning idas Lüganuse vallaga. Valda läbib Tallinn-Narva maantee. Vallakeskusest Kundast on Tallinna 110 ja Narva 105 kilomeetrit. Maakonnakeskus Rakvere linn asub 25 kilomeetri kaugusel. Viru-Nigula valla pindala on 313 km² ja valla keskmine asustustihedus 18 inimest km².

Viru-Nigula vald moodustati 2017. aastal senise Viru-Nigula valla, Kunda linna ja Aseri valla ühinemisel. Lääne-Viru maakonnaplaneeringus 2030+ määratud hierarhia järgi asub Viru-Nigula vallas piirkondlik keskus Kunda linn, kohaliku tasandi keskus Aseri alevik ning lähikeskus Viru-Nigula alevik.

Nii pindalalt kui ka elanike arvult on tegu Eesti keskmisest (nn mediaanomavalitsusest) väiksema omavalitsusüksusega. Vallas on 46 asustatud asustusüksust, sh linn, 2 alevikku ja 43 küla – tegu omavalitsusüksusega, millel on mitu tõmbekeskust. Pool elanikkonda on koondunud Kunda linna (u 2900 inimest).

Viru-Nigula valla elanike arv oli 1. jaanuari 2021. a seisuga 5660 inimest, mis moodustab u 10% kogu Lääne-Viru maakonna elanikest. Viimase 15 aasta jooksul on rahvaarv valla territooriumil vähenenud u 2000 inimese võrra (-26%), mis teeb aastakeskmiseks -1,7% (Joonis 5).

¹⁴ minuomavalitsus.fin.ee andmetel

Joonis 5. Rahvaarvu muutus Viru-Nigula vallas 2006–2021 (Rahvastikuregister)

Võrreldes aastaga 2006, on kuni 6-aastaste elanike arv on kahanenud järjepidevalt aastakeskmiselt -2,2% võrra. Vanuserühm 7–18 on kahanenud peaaegu kaks korda (aastakeskmise -2,6%). Umbkaudu 1400 elaniku ehk 30% võrra on vähemaks jäänud tööealine elanikkond vanuserühmas 19–64. Ainsana on püsinud stabiilne 65-aastaste ja vanemate elanike arv. Kui nooremate vanuserühmade (kuni 18) vähenemise tempo on viimasel kümnendil mõnevõrra pidurdunud, siis tööealiste kahanemise tempo on püsinud stabiilselt kiire.

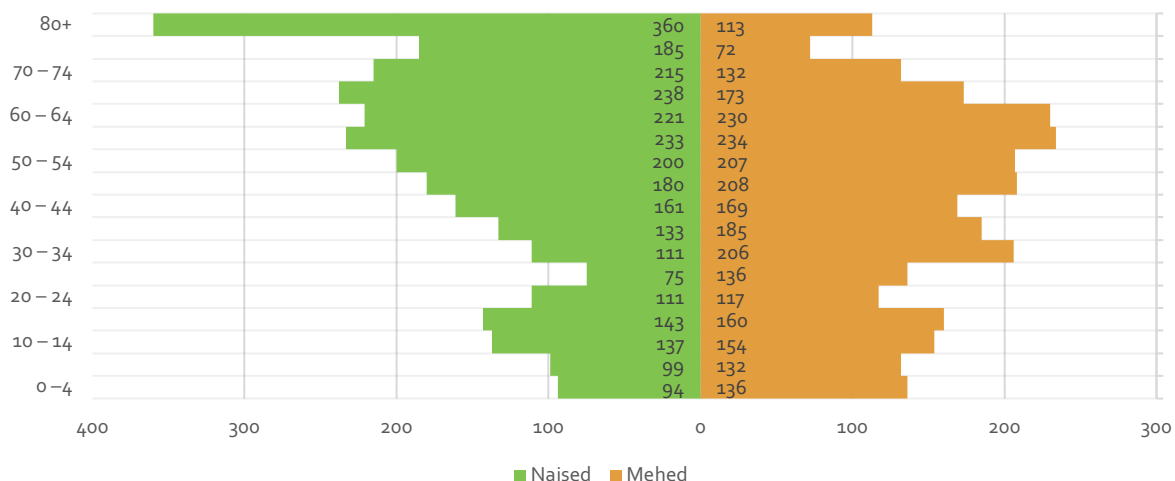
Valla rahvastikust enam kui 75% elab kolmes suuremas asulas, sh pool elanikkonnast Kunda linnas, millel on dominantne positsioon vallas – linna rahvaarv ületab mitmekordselt suuruselt järgmiste asustusüksuse rahvaarvu.

Sündide arv on olnud viimasel kuuel aastal vahemikus 40–53, surmade arv 95–114 – aastakeskmiselt olnud sünde 47 ja surmasid 103. Loomulik iive on olnud negatiivne 56 inimese võrra ning rändeiibe vaates on aastakeskmiselt lahkunud 44 inimest enam kui saabunud. Summaarne sündimuskordaja on vallas viimasel kuuel aastal olnud keskmiselt 1,9 last viljakas eas naise kohta. See on allpool rahvastiku taastetaset (keskmiselt 2,1 last), kuid oluliselt kõrgem võrreldes Eesti keskmisega (viimastel aastatel enam kui 1,6).

Väljarändajatest on enam kui 85% vanuses 20–39. Nooremates vanuserühmades (kuni 19 eluaastat) on rändeliikumised pigem tasakaalus ning liikumiste maht oluliselt väiksem vanemates (40+) vanuserühmades. Kokkuvõtvalt on viimasel kuuel aastal loomuliku iibe mõju (-0,9% aastas) ületanud rahvaarvu kahanemisel rändeiibe mõju (-0,7% aastas).

Viru-Nigula valla elanikest 18% on nooremad kui 18 eluaastat, tööelisi on 56% ning 65-aastaseid ja vanemaid elanikke 26% kogurahvastikust. Rahvastiku mediaanvanus on 50 eluaastat ja ülalpeetavate määr 0,65.

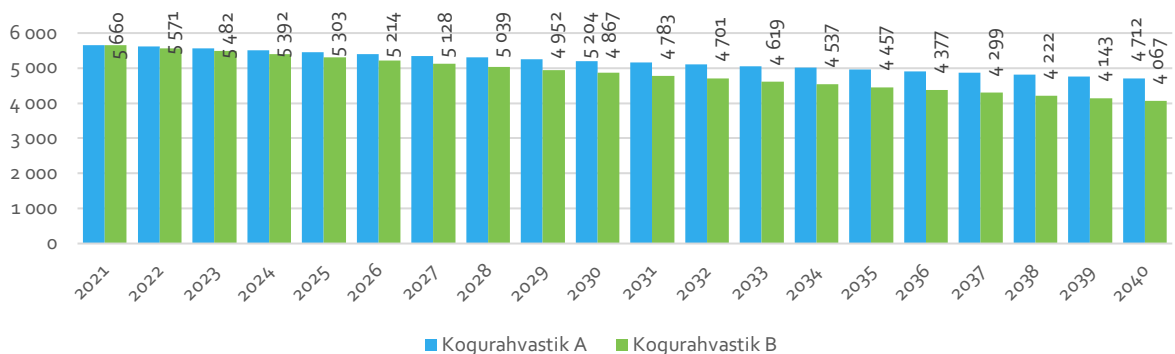
Valla elanike soo-vanusjaotus ei ole tasakaalus. Laste põlvkonnad on oluliselt väiksemad kui vanemate põlvkonnad, mis on iseloomulik vananevale rahvastikule. Lähikümnendil sisenevad viljakasse ikka väiksemad põlvkonnad, kui tööjõuturult lahkuvad. Vanuserühmad 55–64 on kolmandiku kuni poole suuremad kui vanuserühmad 0–19. Demograafilise töösurve indeksi väärtus on 0,57. Samuti on meeste ülekaal naiste suhtes arvestatav, mis on eriti suur vanuses 25–34. Rahvastiku vananedes olukord pöörduv, alates 60. eluaastast on naised tulenevalt sooliselt diferentseeritud elueast märgatavalt enam (Joonis 6).

Joonis 6. Rahvastiku soo-vanusjaotus Viru-Nigula vallas seisuga 1.01.2021 (Rahvastikuregister)

Demograafiliste trendide alusel on vallale koostatud kaks prognoosistsenaariumi sarnaselt Lügänu valla.

Viru-Nigula valla rahvaarv kahaneb sõltumata rändekäitumisest võrreldes lähteaastaga prognoosiperioodil iga-aastaselt tulenevalt elanike vanusstruktuurist igal juhul. Ilma väljarändeta kahaneb rahvaarv aastaks 2040 ligi 1000 elaniku võrra ehk 16%. Väljarände jätkumisel 1600 ehk 27% võrra. Seniste arengute jätkumisel on vallas aastal 2030 u 4900 elanikku ning aastal 2040 u 4000 elanikku (Joonis 7)¹⁵.

Joonis 7. Viru-Nigula valla kogurahvastiku prognoos aastani 2040

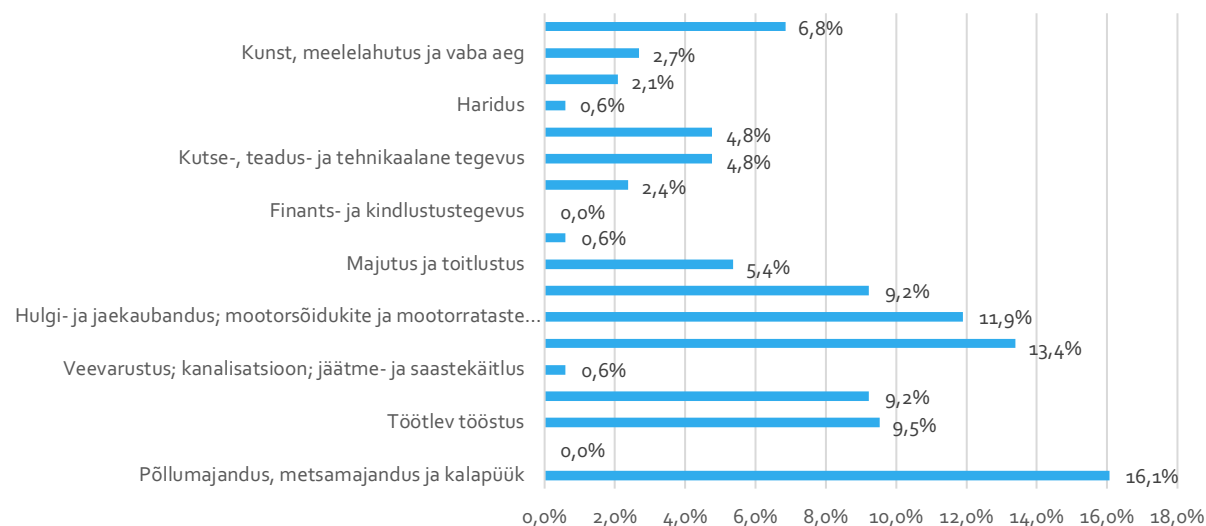
Valla tulude seisukohast on väga olulise mõjuga muutused tööealise rahvastiku arvukuses (lähteaastal ligi 3200 elanikku), mis jätkab tulenevalt olemasolevast vanusstruktuurist tempokat kahanemist igal juhul. Baas-stsenaariumi järgi on juba 10 aasta pärast vallas u 350 tööelist vähem, rände-stsenaariumi järgi u 600 tööelist vähem. Prognoosiperioodi lõpuks on muutus vastavalt 700 või kuni 1200 vastavas eas elanikku.

¹⁵ Elanikkonna kahanemine iseloomustab Lääne-Viru maakonda tervikuna, kuigi mõnevõrra aeglasemalt kui naabermaakonnas Ida-Virumaal. Eesti Statistikaameti rahvastikuprognosi põhistsenaariumi järgi kahaneb maakonna elanikkond 2030. aastaks 10% (Ida-Viru 13%) ja 2040. aastaks 21% (Ida-Viru 28%) võrra.

2.2.2 Ettevõtlus

Statistikaameti andmetel oli Viru-Nigula vallas 2020. a 336 statistilisse profiili kuuluvat ettevõtet. Neist kõige enam oli põllumajanduse valdkonnas tegutsevaid ettevõtteid (Joonis 8). Maksu- ja Tolliameti andmetel tegutses 2021. a augustis vallas 176 ettevõtet, s.o need, kellel olid töötajad ja kes tasusid makse. Kokku oli valda registreeritud 540 ettevõtet.

Joonis 8. Statistilisse profiili kuuluvate ettevõtete arv Viru-Nigula vallas 2020 (Statistikaamet)

Kõige suurema hõivatute arvuga¹⁶ oli Viru-Nigula vallas töötlev tööstus, sektoris töötas ligi veerand hõivatutest (Tabel 7). Samas andis töötlev tööstus 75% ettevõtete kolmanda kvartali käibest. Kõige suurema registreeritud ettevõtete arvuga põllumajanduses oli hõivatud vaid 40 inimest (3%), moodustades 2% ettevõtete kolmanda kvartali käibest.

Tabel 7. Viru-Nigula valda registreeritud tööandjate hõivatute arv ja käive sektorite kaupa 2021. a III kvartalis (Maksu- ja Tolliamet)

Viru-Nigula	Hõivatuid kokku	%	Käive	%
Töötlev tööstus	408	29%	55 531 137	75%
Avalik sektor	347	24%		0%
Veondus ja laondus	198	14%	8 315 712	11%
Ehitus	146	10%	2 794 649	4%
Hulgi- ja jaekaubandus	54	4%	1 293 528	2%
MTÜ-d	44	3%		0%
Põllumajandus	40	3%	1 762 203	2%
Majutus ja toitlustus	35	2%	403 237	1%
Ülejäänud valdkonnad	155	11%	4 041 450	5%
Kokku	1427		74 141 916	

¹⁶ Maksu- ja Tolliamet arvestab töötajaskonda siinkohal ettevõtte registriaadressi järgi. See tähendab, et töökohad ise ei pruugi antud omavalitsuse territooriumil asuda.

Töötlevas tööstuses tegutsesid ka valla suurimad ettevõtted:

- AS Estonian Cell 98 töötajaga (paberimassi tootmine)
- AS Kunda Nordic Tsement 89 (tsemenditootmine)
- AS Wienerberger 65 (põletatud savist telliste, kivide ja muude ehitustoodete tootmine)

Viru-Nigula vallas asub ka aktiivne regionaalne kaubasadam – Kunda sadam, mis avardab võimalusi kaubaveoks. Sadamat külastab aastas kuni 600 kaubalaeva ja käideldakse kuni 1,8 miljonit tonni lasti.

Lääne-Virumaad tervikuna iseloomustab Eesti keskmisest (104 ettevõtet 1000 elaniku kohta) madalam ettevõtlusaktiivsus – 82. Viru-Nigula vallas oli see näitaja 2020. a maakonna keskmisest veidi kõrgem – 59.

Registreeritud töötute määr oli vallas 2021. a alguses 7,5%, olles Lääne-Viru maakonna (8,5%) ja Eesti keskmisest (8,6%) protsendipunkti võrra madalam.

Keskmine brutotulu Viru-Nigula vallas oli 2020. a 1235 eurot. Maakonna ja riigi keskmised olid samal ajal vastavalt 1218 ja 1380 eurot.

Viru-Nigula valla puhul on seega tegemist maakonna keskmisest veidi paremate näitajatega omavalitsusega, kus annavad tooni mõned rahvusvahelise haardega ettevõtted. Samuti on omavalitsusel hea pääs merele, mis avab uusi võimalusi.

2.2.3 Finantspositsioon

Viru-Nigula valla põhitegevuse tulude maht oli 2020. aasta eelarve täitmise järgi oli ligi 9,1 miljonit eurot. Põhitegevuse kulusid oli 8 miljoni euro vääringus. Seega moodustas põhitegevuse tulem 12% ehk veidi enam kui miljon eurot (Tabel 8). Netovõlakoormus oli 2020. a ligi 35% ja võlakohustusi aasta lõpu seisuga 3,4 miljonit eurot. Vaba netovõlakoormust oli vallal seega 6 miljonit eurot¹⁷.

Tabel 8. Viru-Nigula valla eelarvenäitajad perioodil 2015–2021 (Rahandusministeerium)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
Põhitegevuse tulud	6 457 000	6 833 000	7 730 000	8 523 000	8 943 000	9 088 000	8 572 000
Põhitegevuse kulud	5 893 000	6 269 000	6 985 000	7 851 000	8 312 000	8 026 000	8 513 000
Põhitegevuse tulem	564 000	564 000	745 000	672 000	631 000	1 062 000	59 000
Tulemi osakaal tuludest	9%	8%	10%	8%	7%	12%	1%
Põhitegevuse tulud elaniku kohta	1 025	1 109	1 280	1 425	1 510	1 573	1 514
Põhitegevuse tulem elaniku kohta	90	91	123	112	107	184	10
Võlakohustused aasta lõpu seisuga	1 252 000	1 074 000	1 317 000	1 969 000	3 806 000	3 403 000	2 851 000
Likviidsed varad aasta lõpu seisuga	649 000	670 000	328 000	1 510 000	718 000	746 000	65 000
Netovõlakoormus (eurodes)	603 000	404 000	989 000	459 000	3 088 000	2 657 000	2 786 000
Netovõlakoormuse %	9,34%	5,91%	12,79%	5,39%	34,53%	29,24%	32,50%

Viimase kuue aastaga on valla põhitegevuse tulude maht kasvanud 6,5-lt miljonilt 9,1 miljonini ehk 2,6 miljoni võrra (Tabel 6). 2021. a eelarves on prognoositud mõningast tulu

¹⁷ S.o maksimaalne summa, mille omavalitsus võib laenata

vähennemist. 2025. aastaks on valla eelarvestrateegias prognoositud tulude kasvu 900 tuhande euro võrra (võrreldes 2021. aastaga), millest u 400 tuhat on kavandatud füüsilise isiku tulumaksu ja 400 tuhat toetusfondi arvelt, ülejäänud 100 tuhat jaguneb muude tuluallikate vahel¹⁸.

Füüsilise isiku tulumaks moodustab tuludest 50%, saadavad sihtotstarbelised toetused 42%. Tasandusfondi eraldis on aastate jooksul olnud 6–9%. Ressursitasude¹⁹ osakaal tuludes on tagasihoidlik, jäädes 100 tuhande euro ehk 1% kanti.

Tabel 9. Viru-Nigula valla põhitegevuse tulude jaotus 2015–2021 eelarves (Rahandusministeerium)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PÕHITEGEVUSE TULUD	6 457 000	6 833 000	7 730 000	8 523 000	8 943 000	9 088 000	8 572 000
Maksutulud	3 574 000	3 700 000	3 854 000	4 220 000	4 529 000	4 708 000	4 635 000
Füüsilise isiku tulumaks	3 394 000	3 520 000	3 673 000	4 027 000	4 327 000	4 506 000	4 435 000
Maamaks	180 000	179 000	181 000	193 000	202 000	202 000	200 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	768 000	805 000	890 000	833 000	814 000	449 000	643 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	2 066 000	2 221 000	2 886 000	3 368 000	3 465 000	3 795 000	3 180 000
Tasandusfond	501 000	493 000	476 000	631 000	703 000	813 000	707 000
Toetusfond	1 446 000	1 594 000	1 833 000	2 245 000	2 342 000	2 806 000	2 293 000
Muud saadud toetused tegevuskuludeks	119 000	134 000	577 000	493 000	420 000	176 000	181 000
Muud tegevustulud	49 000	108 000	100 000	101 000	134 000	135 000	114 000
Kaevandamisõiguse tasu	14 000	5 000	33 000	36 000	28 000	28 000	27 000
Laekumine vee erikasutusest	50 000	61 000	55 000	57 000	102 000	84 000	73 000
Saastetasud ja keskkonnale tekitatud kahju hüvitis	1 000	0	0	0	0	0	0
Muud tegevustulud	-15 000	42 000	12 000	8 000	5 000	23 000	14 000

Viru-Nigula valla puhul on tegemist keskmiselt tuluka²⁰ omavalitsusega, mille põhitegevuse tulem on olnud 12%, s.o Eesti keskmisega samas suurusjärgus. Valla netovõlakoormus on mõistlikul tasemel ja võimaldab veel teataval määral uusi laene teenindada. Samas ei ole põhitegevuse tulem piisavalt suur mahukate investeeringute teenindamiseks. Tööealiste arvu vähenemine avaldab tulevikus omavalitsuse tulubaasile tuntuvat negatiivset mõju.

2.3 Omavalitsuste peamiste näitajate võrdlus

Kuigi tegemist on elanike arvult väiksema omavalitsusega, on Viru-Nigula valla peamised näitajad on Lüganuse omadest mõnevõrra paremad (Tabel 10). Kuigi mõlemad vallad on kahaneva elanike arvuga, on viimase 15 aasta tempo olnud mõnevõrra erinev – Viru-Nigula on kaotanud 26% ja Lüganuse 31% rahvastikust. Tulevikuprognoos on Viru-Nigula valla puhul veidi optimistlikum – kahanemise suurus on 2040. aastaks -28%, Lüganusel -33%. Samuti on paremad muud demograafilised näitajad.

Ka eelarvepositsioon on Viru-Nigula valla puhul Lüganuse omast parem – põhitegevuse tulud on kasvanud kiiremas tempos, tulem on protsentuaalselt suurem ja seega ka laenuvõimekus

¹⁸ https://viru-nigula.ee/documents/7609076/20285005/ViruNigulaVV_23092021_m99_Lisa2.pdf

¹⁹ Kaevandamisõiguse tasu, laekumine vee erikasutusest ning saastetasud ja keskkonnale tekitatud kahju hüvitis.

²⁰ minuomavalitsus.fin.ee andmetel

parem. Samuti teenivad Viru-Nigula elanikud suuremat tulu ja on suurema ettevõtlusaktiivsusega.

Veel on oluline Viru-Nigula puhul märkida, et vald on põlevkivisektorist märksa vähem sõltuvuses kui Lüganuse.

Tabel 10. Omavalitsuste peamiste näitajate võrdlus

Näitaja	Lüganuse vald	Viru-Nigula vald
Elanike arv 2021. a	8324	5660
Elanikkonna kahanemine perioodil 2006–2021	-3700 (-31%)	-2000 (-26%)
Elanikkonna kahanemine 2030 (%)	-19%	-15%
Elanikkonna kahanemine 2040 (%)	-33%	-28%
Tööealise elanikkonna kahanemine 2030 (%)	-27%	-22%
Tööealise elanikkonna kahanemine 2040 (%)	-43%	-37%
Tööturusurve indeks 2020	0,5	0,59
Ülalpeetavate määr 2020	0,68	0,64
Põhitegevuse tulude maht 2020 (milj EUR)	11,8	9,1
Põhitegevuse tulude mahu kasv 2015–2020 (%)	20%	41%
Põhitegevuse tulems 2020 (%)	7%	12%
Vaba netovõlakkoormus 2020 (milj EUR)	5,6	6
Töötuse määr 2021. a jaanuar (%)	8,1%	7,5%
Statistilisse profiili kuuluvate ettevõtete arv (Statistikaamet)	419	336
Tegutsevate ettevõtete arv (Maksu- ja Tolliamet)	250	176
Hõivatuid kokku (Maksu- ja Tolliamet)	2544	1427
Keskmine brutotulu 2020. a	1098	1235
Ettevõtlusaktiivsus (ettevõtteid 1000 elaniku kohta)	50	59

3 Euroopa Liidu süsinikuneutraalsuse poliitika mõju omavalitsustele

Euroopa kliimaseaduses kohustub Euroopa Liit aastaks 2050 saavutama süsinikuneutraalsuse. Tegemist on liikmesriikidele siduva sihiga. Sama eesmärk on seatud ka Pariisi kliimakokkuleppes, millega on seotud ka Eesti.

Süsinikuneutraalsus tähendab tasakaalu süsinikuheite ja atmosfäärist süsinikdioksiidi sidumise vahel. See tähendab, et kõik kasvuhoonegaaside heited peavad olema võrdsed süsiniku sidumisega. Selleks on vajalik vähendada heitekoguseid, kuna looduslikult seoti 2019. a ülemaailmselt ligikaudu 11 Gt CO₂ aastas, kuid heitekogus küündis 38 Gt-ni. Üheks olulisemaks heite vähendamise võimaluseks on fossiilsetest allikatest energiatootmise lõpetamine²¹.

Eesti on otsustanud loobuda põlevkivist elektrienergia tootmisest aastaks 2035 ja põlevkivienergeetikast täielikult aastaks 2040, s.o varem kui Euroopa Liidu poliitika seda ette näeb²². Teisalt ei eksisteeri praeguseks konkreetset kava, mille alusel põlevkivisektorit kokku tõmmata ja/või reformida.

Põlevkivitööstus on Ida-Virumaal tihedalt läbi põimunud teiste majandussektoritega. Seega on kahanemisel otsene või kaudne mõju kõikidele teistele valdkondadele, ületades ka maakonna piire. Praxis analüüsis²³ on eristatud viite erinevat seotuse tasandit, millele avalduv mõju on ajas erinev (mida kiirem on üleminek, seda kiiremini avaldub ka mõju). Kõige otsesem on mõju tuumikettevõtetele, kes moodustavad 13% maakonna ettevõtete töötajaskonnast ja 40% käibest. Hinnanguliselt moodustab põlevkivitööstus 4–5% riigi SKP-st ja 50–60% Ida-Virumaa omast.

Seega mõjutab põlevkivisektori tegevuse kahanemine oluliselt Eesti ja esmajoones Ida-Virumaa majanduskeskkonda. Põlevkivisektori tuumikettevõtetes töötas 2019. a lõpus ligikaudu 5800 inimest ja nende leibkondadesse kuulus 16 000 inimest (keskmiselt 2,8 inimest leibkonnas)²⁴. Sektorit iseloomustab Eesti keskmisest kõrgem palk (1700 eurot kuus). Enam kui pooled töökohtadest asuvad Narva-Jõesuu linnas ja Alutaguse vallas. Lüganuse vallas asus 2019. a lõpus 7% töökohtadest ehk 400²⁵. Teisalt lahkus ainuüksi 2020. a jooksul sektorist üle 1000 inimese.

Viimaste aastate oluliseks trendiks sektoris on noorte töötajate arvu vähenemine tulenevalt valitsevast ebakindlusest. Sarnaste arengute jätkudes väheneb töötajaskond kliimaeesmärkidest sõltumatult. Hinnanguliselt võidakse igal aastal lõpetada kuni 700 töölepingut rohkem, kui neid sõlmitakse²⁶.

Põlevkivisektori kiire kahanemise taustal on probleemseks ka amortiseerunud elamufond. Kui põlevkivisektori kõrgemapalgaliste töökohtade kadumisega kaasnevad ühtlasi aegunud elamispiinad, jätkub väljaränne maakonnast, seda eelkõige noorte seas²⁷.

---

²¹ Euroopa Parlamendi kodulehekülj, www.europarl.europa.eu

²² Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm, www.valitsus.ee

²³ Ida-Virumaa majanduse ja tööturu kohandamine põlevkivitööstuse vähenemisega, Praxis, 2020

²⁴ *Ibid.*

²⁵ Tööandjate registriaadresside alusel on töökohtade arv suurem, kuid need ei peegelda töökohtade tegelikku asukohta, vaid üksnes tööandja oma.

²⁶ *Ibid.*

²⁷ *Ibid.*

Sektori kokkutõmbumine mõjutab ka omavalitsuste eelarveid – 42% Alutaguse valla tuludest tulevad ressursitasudest. Narva-Jõesuu linna puhul on vastav näitaja 11%. Samas Lüganuse ja Viru-Nigula valdade puhul oli ressursitasude osakaal tuludes marginaalne. Lisaks on mõjutatud ka füüsilise isiku tulumaksu laekumine. Hinnanguliselt jääb tulumaksu kaotus 15 aasta jooksul kumuleeruvalt vahemikku 30–52 miljonit eurot kogu maakonna kohta. Sellest hinnanguliselt 2–4 miljonit võib puudutada Lüganuse valda²⁸. Viru-Nigula vallale on mõju eeldatavalt väiksem, kuna seal ei asu põlevkivisektorist otseselt puudutatud töökohti.

Praxise uuringus on välja toodud rida üldise iseloomuga soovitusi põlevkivisektori kokkutõmbumise negatiivsete mõjudega toimetulekuks. Antud töö kontekstis paistavad neist olulisemad järgmised:

- Majanduse ümberstruktureerimisel toetada eri majandusharude arengut ja uute valdkondade teket, et vähendada riske seoses toetatavate majandusharude ligimeelitamise suutlikkuse ja eduvõimalustega.
- Arendada piirkonnas valdkondi, mis toetavad kliimaneutraalsuse saavutamist ja põlevkivisektori osatähtsuse vähendamist – ring- ja rohemajandust.
- Parandada elanike heaolu ja kohalikke elutingimusi (mh hariduse ja tervishoiuteenuste kättesaadavust ja kvaliteeti), kaasajastada ja arendada elukeskkonda.

Fossiilsetest kütustest loobumise negatiivse mõju leevendamiseks on üle-euroopaliselt välja töötatud Õiglase Ülemineku Fond, mille eesmärk on toetada transformatsiooni süsinikuneutraalsele majandusele, initsieerida uusi ärivõimalusi ja säilitada elanike heaolu. Teisisõnu, tegemist on meetmega, mis peab kompenseerima töökohtade kaotust. Eestis on fondi maht 340 miljonit eurot ja selle sihtpiirkond on Ida-Virumaa. Põhiline osa fondi vahenditest on kavandatud uute töökohtade loomiseks väljaspool põlevkivisektorit. Seejuures on toetatavatest valdkondadest tuumaenergia välistatud. Eesmärk on fondi rakendamise perioodi lõpuks (2029) luua ligikaudu 2000 uut töökohta²⁹. Neist 1135 on kavas luua toetust saanud ettevõtete baasil ja 1077 täiendkoolituse programmi läbimise tulemusena³⁰.

Fondi rakendamise aluseks on Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021–2027 rakenduskava, samuti Ida-Viru maakonna arengustrateegia³¹, mille tööversiooni parajasti arutatakse. Viimase lisaks on muuhulgas Ida-Virumaa õiglase ülemineku põhijooned. Selles on välja toodud rida arendusettepanekuid:

- Regiooni jätkusuutlikkuse tagamiseks tuleb luua töökohad eelkõige erasektoris – need peavad olema piisavalt hea palgatasemega, et kompenseerida põlevkivi kaevandamise ja töötlemisega seotud kõrgepalgaliste (keskmiselt 1700 eurot) töökohtade kadumist. Samuti on soovitatav tagada loodavate töökohtade mitmekesisus.

---

²⁸ Arvestusega, et 7% põlevkivisektori tuumikettevõtete töökohtadest asub Lüganuse vallas ja sama proportsioon laieneb kogu mõjule. Tegemist on teoreetilise käsitlusega, mis tegelikkuses võib olla märgatavalt teistsugune.

²⁹ Intervjuu Rahandusministeeriumi Õiglase Ülemineku Fondi koordinaatoriga, 3.08.2021

³⁰ Õiglase Ülemineku territoriaalne kava, 2021

³¹ Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit, www.ivol.kovtp.ee

- Vähendamaks survet väljarändeks, tuleb maakonnas luua piisavalt atraktiivne füüsiline elukeskkond. See peab olema keskkonnasäästlik, tänapäevane, esteetiline, puhas ja majanduslikult otstarbekas.
- Lisaks töökohtadele ja füüsilisele elukeskkonnale mõjutab inimeste soovi kuskil elada pakutavate teenuste kvaliteet.

Kuigi väikereaktori rajamine ei ole Õiglase Ülemineku Fondist toetatav, aitab see saavutada kliimaneutraalsust, vähendades selgelt põlevkivisektori osatähtsust. Samal ajal loob jaam juurde teataval määral kõrgepalgalisi töökohti ja panustab elukeskkonna arendamisse. Seega on jaama rajamine kooskõlas üldiste eesmärkidega maakonnas.

Arvestades, et Lüganuse vallas asub ligikaudu 7% põlevkivisektori tuumikettevõtete töökohtadest, võib eeldada, et Õiglase Ülemineku Fondi mõju selles piirkonnas on pigem väiksemamahuline võrreldes muude Ida-Virumaa osadega. Kohalikus vaates on 400 töökohta aga arvestatav suurus, mida vähemalt osaliselt peab kompenseeritama fondi vahenditest (näiteks Viru Keemia Grupi kavandatav biotoodete tootmiskompleks, mis võib luua kuni 250 töökohta)³².

Põlevkivisektori kokkutõmbumine ja Õiglase Ülemineku Fondi rakendamine toimuvad igal juhul ning juba enne väikereaktori ehitamise algust. Seega võib järeldada, et need protsessid väikereaktorite rajamist otseselt ei mõjuta³³. Pigem on kontekst jaama rajamiseks soodne. Samuti on eeldatavalt suurem osa põlevkivisektori kokkutõmbumise mõjudest väikereaktorite tööle hakkamise ajaks (kõige varasemalt 2035) juba avaldunud. Niisiis võib väikereaktorite rajamist kohalike omavalitsuste jaoks käsitleda kui täiendavat töökohti loovat ja elukeskkonda parandavat ressursi.

---

³² Viru Keemia Grupp, www.vkg.ee

³³ Tegelikult võib isegi ilma Õiglase Ülemineku Fondi toetusel loodavaid töökohti arvestamata olla seniste täitmise praeguse rahvastikuproгноosi valguses olla komplitseeritud – tööealine elanikkond kahaneb kiiremini kui töökohtade arv.

4 Väikereaktorite rajamise ja opereerimisega kaasnevad mõjud kohalikele omavalitsustele

4.1 Areng väikereaktoriteta

4.1.1 Lüganuse vald

Väikereaktoriteta areng tähistab olukorda, kus jätkuvad senised trendid. See tähendab, et:

- **Aastaks 2030** on valla elanikkond kahanenud 6700-ni³⁴ (praeguselt 8400-lt) ehk ligikaudu viiendiku võrra. Tööealine elanikkond on seejuures vähenenud ligi kolmandiku võrra ehk kiiremini. See on kaasa toonud ka füüsilise isiku tulumaksu laekumise vähenemise samas tempos, s.o umbes 1,2 miljoni euro võrra.
- **Aastaks 2040** on valla elanikkond kahanenud 5500-ni ehk ligikaudu kolmandiku võrra. Tööealine elanikkond on selleks ajaks kahanenud enam kui 40%. Mõju füüsilise isiku tulumaksu laekumisele on kuni -2 miljonit eurot (Tabel 11).

Tulumaksu laekumise vähenemist kompenseerivad osaliselt kasvav töötasu ja tasandusfondi eraldis. Kompensatsiooni suurust ei ole võimalik prognoosida.

Tabel 11. Lüganuse valla eelarvetulude prognoos

	2020	2030	2040
PÕHITEGEVUSE TULUD	11 786 000	9 807 000	8 478 000
Maksutulud	5 915 000	4 703 000	3 843 000
Füüsilise isiku tulumaks	5 649 000	4 437 000	3 577 000
Maamaks	266 000	266 000	266 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	289 000	227 000	183 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	5 198 000	4 503 000	4 078 000
Tasandusfond ³⁵	1 290 000	1 181 000	1 078 000
Toetusfond ³⁶	3 610 000	3 054 000	2 762 000
Muud saadud toetused tegevuskuludeks ³⁷	298 000	268 000	238 000
Muud tegevustulud	384 000	374 000	374 000
Kaevandamisõiguse tasu	293 000	293 000	293 000
Laekumine vee erikasutusest	72 000	72 000	72 000
Saastetasud ja keskkonnale tekitatud kahju hüvitis	9 000	9 000	9 000
Muud tegevustulud	10 000	0	0

Tulenevalt elanikkonna kahanemisest väheneb ka nõudlus avalike ja erateenuste järele, v.a sotsiaalvaldkonnas. Vastavalt koostatud prognoosile väheneb nõudlus lasteaia- ja koolikohtade järele järgnevalt (Tabel 12).

³⁴ Rahvastiku suuruse arvestamisel on aluseks võetud rändestsenaarium ehk võimalik negatiivseim areng.

³⁵ Arvestatud poolega kogurahvastiku kahanemise mõjust.

³⁶ Arvestatud poolega õpilaste arvu kahanemise mõjust.

³⁷ Prognoosimatu; arvestatud üldise vähenemisega.

Tabel 12. Elanike arvu prognoos Lügänuſe vallas

	2020	2030	2040
Lasteaiaeas (1,5–6 a) laſte arv	326	216 (-34%)	215 (-34%)
Põhikoolieas (7–15 a) laſte arv	673	466 (-31%)	356 (-47%)
Tööealise (19–64) elanikkonna arv	4738	3354 (-27%)	2604 (-43%)
Kogurahvastiku arv	8416	5719 (-19%)	5542 (-33%)

Ressursitasude vähenemist või kadumist ei ole põhjust praeguse seisuga prognoosida, kuna kaevandusload on kehtivad aastateni 2036 (Põhja-Kiviõli II põlevkivikarjäär)³⁸ ja 2049 (Uus-Kiviõli kaevandus)³⁹. Tegelikkus sõltub põlevkivisektoris aset leidvatest arengutest. Samas ei ole põhjust eeldada, et põlevkivist loobumine energeetikas tähendaks selle kasutuse lõpetamist tervikuna. Lisaks on vallas mitmeid teisi väiksemaid kaevandusalasid, sh turbamaardlaid.

Tööhõive määr tõenäoliselt oluliselt ei muutu. Põlevkivisektor lõpetab senises vormis tegevuse, mõjutades otseselt 400 töökohta Lügänuſe vallas⁴⁰. Teisalt kompenseerib töökohtade kaotust Õiglase Ülemineku Fond. 2030. aastaks on üleminekuprotsessid tõenäoliselt lõppenud. See tähendab, et põlevkivisektoris töö kaotanud Lügänuſe vallas elavatele tööealistele on valdavalt kättesaadavad uued töökohad kas oma vallas või väljaspool seda (tööstus)ettevõtetes, mis on tekkinud seniste põlevkivisektori ettevõtete baasil või nende asemele.

Keskmine töötasu võrreldes praegusega kasvab, kuid jääb allapoole Eesti keskmist või on sellega võrdne. 2020. a oli palgatöötaja keskmine brutotulu Eestis 1380 eurot kuus, Ida-Virumaal ja Lügänuſe vallas vastavalt 1088 ja 1098. Viimase 10 aasta jooksul on vahe Eesti ja Ida-Virumaa keskmiste vahel hoopis suurenenud – Eesti keskmine tasu on kasvanud 51%, Ida-Virumaal 47% võrra.

Eelnevast tulenevalt väheneb tervikuna omavalitsuse võimekus pakkuda head elukeskkonda. Juba praegu ei ole valla finantspositsioon hea – 2020. a eelarve täitmise kohaselt on põhitegevuse tulem 819 tuhat eurot ehk 7% põhitegevuse tuludest. Arvestades olemasolevaid võlakohustusi ligi 5 miljonit eurot, on edasine investeerimisvõimekus väike. Vaba netovõlakoormus oli vallal ligi 5,6 miljonit eurot. See on teoreetiline maksimum, mis on võimalik laenata. Arvestada tuleb aga, et ka olemasolevad laenud vajavad teenindamist, samuti on oluline, milliseks kujuneb intress ja kui pikk on laenuperiood. Seega kujuneb tegelik laenusumma teoreetilisest väiksemaks, mille täpset summat ei ole võimalik välja tuua.

³⁸ <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/mod/o.o.1/maardlad/maeeraldis/688>

³⁹ <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/mod/o.o.1/maardlad/maeeraldis/2027>

⁴⁰ Vastavalt Praxise 2020. a uuringule on põlevkivisektoris Lügänuſe vallas hõivatud 400 inimest.

4.1.2 Viru-Nigula vald

- **Aastaks 2030** on valla elanikkond kahanenud 4800-ni⁴¹ (praeguselt 5700-lt) ehk ligikaudu 15% võrra. Tööealine elanikkond on seejuures vähenenud ligi viiendiku võrra ehk kiiremini. See on kaasa toonud ka füüsilise isiku tulumaksu laekumise vähenemise samas tempos, s.o umbes 600 tuhande euro võrra
- **Aastaks 2040** on valla elanikkond kahanenud 4100-ni ehk ligikaudu kolmandiku võrra. Tööealine elanikkond on selleks ajaks kahanenud ligi 40%. Mõju füüsilise isiku tulumaksu laekumisele on kuni -1,5 miljonit eurot (Tabel 13).

Tabel 13. Viru-Nigula valla eelarvetulude prognoos

	2020	2030	2040
PÕHITEGEVUSE TULUD	9 088 000	7 919 000	6 883 000
Maksutulud	4 708 000	3 953 000	3 280 000
Füüsilise isiku tulumaks	4 506 000	3 751 000	3 078 000
Maamaks	202 000	202 000	202 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	449 000	449 000	449 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	3 795 000	3 405 000	3 042 000
Tasandusfond	813 000	756 000	699 000
Toetusfond	2 806 000	2 491 000	2 202 000
Muud saadud toetused tegevuskuludeks	176 000	158 000	141 000
Muud tegevustulud	135 000	112 000	112 000
Kaevandamisõiguse tasu	28 000	28 000	28 000
Laekumine vee erikasutusest	84 000	84 000	84 000
Saastetasud ja keskkonnale tekitatud kahju hüvitis	0	0	0
Muud tegevustulud	23 000	0	0

Tulenevalt elanikkonna kahanemisest väheneb ka nõudlus avalike ja erateenuste järele, v.a sotsiaalvaldkonnas. Vastavalt koostatud prognoosile väheneb nõudlus lasteaia- ja koolikohtade järele järgnevalt (Tabel 14).

Tabel 14. Elanike arvu prognoos Viru-Nigula vallas

	2021	2030	2040
Lasteaiaaeg (1,5–6 a) laste arv	259	173 (-33%)	176 (-33%)
Põhikoolieas (7–15 a) laste arv	494	383 (-24%)	281 (-43%)
Tööealise (19–64) elanikkonna arv	3175	2470 (-22%)	1991 (-37%)
Kogurahvastiku arv	5660	4783 (-15%)	4067 (-28%)

Aastaks 2030 on valla elanikkond kahanenud 4900 ja aastaks 2040 4100 inimeseni praeguselt 5700-lt. Tööealine elanikkond on seejuures kahanenud 37% võrra, mis on kaasa toonud

⁴¹ Rahvastiku suuruse arvestamisel on aluseks võetud rändestsenaarium ehk võimalik negatiivseim areng.

füüsilise isiku tulumaksu laekumise vähenemise samas suurusjärgus, s.o ligikaudu 1,6 miljoni euro võrra.

Ressursitasude vähenemist või kadumist ei ole põhjust praeguse seisuga prognoosida, kuna kaevandusload on kehtivad aastateni 2028 (Aru-Lõuna lubjakivikarjäär)⁴² ja 2045 (Toolse-Lääne lubjakivikarjäär)⁴³. Lisaks on vallas mitmeid teisi väiksemaid kaevandusalasid, sh turbamaardlaid.

Tööhõive määr tõenäoliselt oluliselt ei muutu. Õiglase Ülemineku Fondi mõjusid Viru-Nigula puhul arvestada ei saa, kuna fondi sihtpiirkonnaks on Ida-Virumaa.

Keskmine töötasu võrreldes praegusega kasvab, jäädes Eesti keskmisega enam-vähem samale tasemele. 2020. a oli palgatöötaja keskmine brutotulu Eestis 1380 eurot kuus, Lääne-Virumaal ja Viru-Nigula vallas vastavalt 1218 ja 1235. Viimase 10 aasta jooksul on vahe Eesti ja Lääne-Virumaa keskmiste vahel veidi vähenenud – Eesti keskmine tasu on kasvanud 51%, Lääne-Virumaal 53% võrra.

Eelnevast tulenevalt väheneb tervikuna omavalitsuse võimekus pakkuda head elukeskkonda. Praegu on valla finantspositsioon keskmine – 2020. a eelarve täitmise kohaselt ületab põhitegevuse tuleml miljonit eurot, moodustades 12% põhitegevuse tuludest. Olemasolevaid võlakohustusi oli aga 3,4 miljoni euro vääringus. Seega on reaalne investeerimisvõimekus pigem väike.

4.2 Areng väikereaktoritega

Väikereaktoritega areng tähistab olukorda, kus alates 2029.–2030. aastast algab esimese reaktori ehitus, s.o hakkavad avalduma ehituse ja opereerimisega kaasnevad mõjud. **Kuna eeldused on mõlema omavalitsuse puhul samad**, ei ole väikereaktoritega arengut põhjust omavalitsuste lõikes eristada. See tähendab, et erinevus tuleneb omavalitsuste lähtepositsioonidest, mitte reaktoreid puudutavatest eeldustest.

2030. a alguses on sotsiaalmajanduslik olukord sama, mis väikereaktoriteta stsenaariumis, kuna jaamaga seonduvad arendused ei ole veel alanud. Lahknevus tekibki eeldatavalt 2030. aastast.

Väikereaktoritega stsenaariumis on võimalik eristada kahte etappi:

1. Ehitamine (periood 2029–2035)
2. Opereerimine (60 aastat alates aastast 2036)

Ehitusetappi iseloomustab suur ajutise tööjõu sissevool omavalitsusse – esimesel ehitusaastal (2029) on selleks eeldatavasti 300 inimest ja teisel 400, mis jääb kuni ehitusperioodi lõpuni (aastani 2035) samale tasemele. Ehitaja hinnanguline keskmine brutopalk on 2000 eurot kuus⁴⁴. Asukoha omavalitsusele laekuvat maksutulu pole siinkohal võimalik täpselt prognoosida, kuna on teadmata, milline ettevõtte hanked võidab ja kust ta oma töötajad palkab. Omavalitsusele laekuv tulumaks on aga otseselt seotud elanike elukoha registreeringuga. Pole põhjust eeldada, et ajutise iseloomuga ehitustööjõud ennast

⁴² <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/mod/o.o.1/maardlad/maeeraldis/259>

⁴³ <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/mod/o.o.1/maardlad/maeeraldis/1289>

⁴⁴ Võimaliku väikse moodulreaktori majanduslik mõju Eestile: eeltasuvusuuring, Tartu Ülikool, 2019

omavalitsuse elanikuks registreerib. Välja on arvestatud riigile ja omavalitsustele laekuv maksutulu üldiselt.

Selline lisanduvate inimeste hulk piirkonnas toob endaga kaasa kasvanud nõudluse majutuse ja toitlustuse järele. Samuti võib eeldada teatavat muude teenuste (vaba aeg ja majutus) nõudluse kasvu. Eeldatavalt kulub ühe töölise peale päevas 50 eurot, sh majutus, mille kulud katab tööandja. Tekkivate kulutuste baasil tekib eeldatavalt piirkonda juurde ka kaudseid töökohti – eelduslikult loob 150 tuhande euro suurune käive teenustelt ja kaupadelt ühe kaudse töökohta. Sama kehtib opereerimisperioodi kohta.

Tippajal on lähipiirkonnas (u 50 km raadiuses) tarvis majutada kuni 400 inimest. Osalt on seda võimalik lahendada olemasolevate majutusasutuste baasil, kuid tõenäoliselt kõikidele kohti ei jätku⁴⁵. Seega peab ehitaja lisaks organiseerima näiteks ajutised moodulid/soojakud.

Ehituse edenedes lisandub aasta-aastalt enam väikereaktorite püsitöötajaid, väljaõppe ja kasutusloa saamiseks on vajalik täiskomplekteeritus (200 töötajat) juba avamisele eelneval aastal.

Opereerimisetapi iseloomustamiseks on püstitatud järgmised eeldused:

- Jaamas töötab 200 inimest, kes registreerivad ennast asukohajärgse omavalitsuse elanikeks⁴⁶. Keskeltläbi kuulub nende leibkonda 2,6 inimest. Tööealiste inimeste vanus jääb vahemikku 25–50 eluaastat, lisaks lapsed. **Seega lisandub valda kuni 520 inimest.** Samas jääb kehtima koostatud rahvastikuprognosis, mille järgi elanikkond jätkab kahanemist mõlemas omavalitsuses.
- **Töötajate palgatasemed** on järgmised⁴⁷:
  - 4500 eurot brutopalgana (5% töötajaskonnast)
  - 3500 eurot brutopalgana (15% töötajaskonnast)
  - 3000 eurot brutopalgana (50% töötajaskonnast)
  - 2500 eurot brutopalgana (30% töötajaskonnast)
- Omavalitsusele laekub maksimaalne võimalik **tulumaks**⁴⁸, kuna tegemist on valla elanikega.
- Lisaks otsetoetusele laekub omavalitsuse iga-aastasessse eelarvesse **maamaks**. Eeldatavalt ostab Fermi Energia väikereaktori rajamiseks vajamineva maa riigilt. Vajamineva maa suuruseks on hinnatud umbkaudu ühe ruutkilomeetri suurune ala. Võrreldes madalaima maksustamishinnaga loodusliku rohumaa ja maatulundusmaa sihtotstarbega kõlvikute maksustamishinda omavalitsuste suurettevõtete (Estonian Cell, Kiviõli Keemiatööstus) kasutuses olevate tootmismaa sihtotstarbega

---

⁴⁵ Ida-Virumaa arengukavas on ühe kitsaskohana välja toodud majutuskohtade vähesus. Samuti tuleb arvestada, et lisaks ehitustöölistele vajavad jätkuvalt majutamist ka piirkonda külastavad tavaturistid. Portaali Booking.com andmetel on Rakveres 29 peatuspaika, millest suurem osa on väikese tubade arvuga. Kohtla-Järve piirkonnas, sh Toilas, Jõhvis ja Kiviõlis on loetletud 54 peatuspaika, millest lõviosa on üksikud korterid.

⁴⁶ S.o maksimaalne võimalik mõju

⁴⁷ Keskmine 3325 eurot

⁴⁸ Arvestatud on tuumajaama töötajatega ja nende töötavate elukaaslastega, mille puhul on arvestatud koefitsienti 70% ja palgataset 1300 eurot.

kinnistutega, on lisanduv tulu omavalitsustele maksimaalsel juhul suurusjärgus kuni 30 000 eurot aastas.

- **Omavalitsuses tehakse 40 miljoni euro eest mitmesuguseid investeeringuid, sh:**
  - 10 miljonit eurot omavalitsuse investeeringuteks, mis makstakse välja kolmes jaos alates ehitusloa väljastamisest⁴⁹.
  - 20 miljonit elamuarenduseks, kuna töötajad vajavad elukohti ja praegune kinnisvaraturg vajadusi ei rahulda. Eelduslikult on ühe elamuühiku suuruseks 60–70 m², mille ehitushinnaks on 2000 eurot m². Arvestatud on 150 elamuühikuga, kuna eeldatavalt tuleb osa töötajaskonnast koha pealt ja neil on eluase olemas.
  - 5 miljonit väikereaktorit teenindavale taristule.
  - 5 miljonit väikereaktori külastuskeskuse rajamiseks.
- Suureneb nõudlus avalike teenuste järele – eelkõige lasteaia- ja koolikohad (u 120). Samas vajadust uusi hooneid ehitada puudub, kuna juba praegu on omavalitsustes kohti üle.
- Omavalitsuse eelarvesse laekub lisaks üksikisiku tulumaksule ligikaudu 730 tuhat eurot aastas vastavalt Fermi Energia pakkumisele. Tasandusfondi eraldise suurus see eeldatavalt ei mõjuta, sest see sõltub elanike (maksumaksjate) arvust ja vanuselisest koosseisust.
- Väikereaktorite juurde rajatakse **külastuskeskus**, mille eeldatav aastane külastajate hulk on 10 tuhat inimest⁵⁰. Eeldatavalt pikendab keskus turistide külastuskestvust piirkonnas poole päeva võrra. Võttes arvesse teisi piirkonnas juba olemasolevaid ja arendatavaid turismiattraksioone (Kiviõli Seikluskeskus, Eesti Kaevandusmuuseum, Aidu Veemaa) võib see aga kaasa tuua täiendava ööbimise. Eesti siseturist kulutab päevas 23–47 eurot, väliturist 78–171 eurot⁵¹. Turismitulu arvestus sisaldub piirkonnas tarbitavate teenuste ja kaupade kogukäibes.
- Keskmine töötasu läheneb Eesti keskmisele, kuid tõenäoliselt ei ületa seda, kuna väikereaktori poolt loodavate kõrgepalgaliste töökohtade arv ei ole selleks piisav.

Lisaks elektritootmisele kaasneb väikereaktori opereerimisega veel võimalus pakkuda otseliiniga elektrit (vastavalt Elektrituruseadusele kuni 6 km raadiuses) ja tööstusauru. Kuivõrd on aga teadmata väikereaktori täpne asukoht, ei ole võimalik prognoosida võimalikke kasusaajaid.

Fermi Energial on kavas välja töötada oma elektripakett, mille hind jääb eeldatavalt 50 euro kanti MW/h eest. Kuivõrd see on mõeldud kõikidele tarbijatele olenemata asukohast, ei loo

---

⁴⁹ Praegu on probleemne omavalitsustele otsetoetuste maksmine ettevõtete poolt. Samas on kohaliku kasu instrumentide analüüsis (Praxis, 2020) teemat käsitletud, mistõttu võib eeldada, et tulevikus vastav seadusandlik baas muutub. Seetõttu ei ole praeguses faasis põhjust rääkida ühisest avalikes huvides tegutsevast sihtasutusest vms.

⁵⁰ Võrdluseks, Soome Olkiluoto tuumajaama külastuskeskust külastab aastas 14 tuhat inimest. Eesti Kaevandusmuuseumit külastab aastas 25 000 inimest, Kiviõli Seikluskeskust ligi 50 tuhat. Kuivõrd tegemist on tuumaenergeetikaalase teadlikkuse tõstmise eesmärgil rajatud keskusega, siis külastajatelt piletitasu ei võeta.

⁵¹ Arvestuse aluseks on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse 2016. a näitajad.

see asukohajärgse omavalitsuse elanikele täiendavat eelist, mistõttu seda analüüsis ei arvestata.

Tuumajaama eeldatav eluiga on 60 aastat. Arvestustes on välja toodud ka kumulatiivne mõju perioodi lõpuni, s.o aastani 2096.

Väikereaktori rajamise ja opereerimisega kaasnevad maksimaalsed mõjud on järgmised (Tabel 15)⁵²:

- **Ehitusperioodil, s.o aastatel 2029–2035:**
  - Omavalitsustele koguneb üksikisiku tulumaksu kokku 15,4 miljonit eurot⁵³. Arvestuse aluseks on ehitajate, töötajate ja nende kaaslaste kaalutud keskmised palgad ja omavalitsustele ülekantava tulumaksu määr brutotulust, milleks on 11,93%.
  - Asukohajärgsele omavalitsusele koguneb maamaksu 210 tuhat eurot.
  - Riigi tulud on kokku u 66,6 miljonit eurot, sh tulumaks (8,07% üksikisiku tulumaksuga maksustatud brutotulust), sotsiaalmaks (33% brutotulust) ja käibemaks ehitusega kaasnevatelt kulutustelt.
  - Piirkonnas tarbitakse erinevaid teenuseid ja kaupu kuni 80,6 miljoni euro eest (käibe-eeldus: üks inimene kulutab päevas 50 eurot).
  - Kaudseid töökohti tekib piirkonda kuni 110.
- **Opereerimisperioodil kumulatiivselt:**
  - Asukohajärgsele omavalitsusele koguneb aastas maksimaalselt tulusid 2,4 miljoni euro vääringus (tabelis veerg 2036+), opereerimisperioodil kokku 142 miljonit eurot, sh 96 miljonit üksikisiku tulumaksu.
  - Asukohajärgsele omavalitsusele koguneb maamaksu aastas 30 tuhat, kokku 1,8 miljonit eurot.
  - Riigi tulud on opereerimisperioodil kokku kuni 3,36 miljardit eurot, sh tulumaks (8,07% üksikisiku tulumaksuga maksustatud brutotulust), sotsiaalmaks (33% brutotulust) ja käibemaks ehitusega kaasnevatelt kulutustelt ning väikereaktorite müügitulult.
  - Piirkonnas tarbitakse erinevaid teenuseid ja kaupu kuni 570 miljoni euro eest.
  - Kaudseid töökohti lisandub piirkonda ligikaudu 63.

---

⁵² Maksumused on reaalhindades.

⁵³ **NB!** Mitte asukohajärgsele, vaid omavalitsustele ümberjagamiseks tervikuna.

Tabel 15. Väikereaktorite rajamisega kaasnevad rahalised mõjud

	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036+	Ehitusperiood kokku	Opereerimis-periood kokku
Lisanduvaid püsielanikke	52	78	130	208	312	416	520	520		
Otsene mõju omavalitsuste eelarvele										
Ehitusperiood	1 100 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000		10 100 000	
Väikereaktorite töötajad	100 000	200 000	300 000	500 000	800 000	1 000 000	1 300 000	1 300 000	4 200 000	78 000 000
Töötajate elukaaslased	0	100 000	100 000	100 000	200 000	300 000	300 000	300 000	1 100 000	18 000 000
Üksikisiku tulumaks kokku	1 200 000	1 800 000	1 900 000	2 100 000	2 500 000	2 800 000	3 100 000	1 600 000	15 400 000	96 000 000
Maamaks	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	210 000	1 800 000
Talumistasu omavalitsusele								733 000		43 980 000
Omaavalitsuste tulud kokku (max)	1 230 000	1 830 000	1 930 000	2 130 000	2 530 000	2 830 000	3 130 000	2 363 000	15 610 000	141 780 000
<i>Brutotöötasud</i>	<i>10 100 000</i>	<i>15 100 000</i>	<i>15 900 000</i>	<i>17 600 000</i>	<i>21 000 000</i>	<i>23 500 000</i>	<i>26 000 000</i>	<i>13 400 000</i>	<i>129 200 000</i>	<i>804 000 000</i>
<i>Teenuste (ja kaupade) kogukäive piirkonnas</i>	<i>6 400 000</i>	<i>8 700 000</i>	<i>9 700 000</i>	<i>11 100 000</i>	<i>13 000 000</i>	<i>14 900 000</i>	<i>16 800 000</i>	<i>9 500 000</i>	<i>80 600 000</i>	<i>570 000 000</i>
<i>Müügitulu</i>								<i>244 400 000</i>		<i>14 664 000 000</i>
Otsene mõju riigieelarvele										
Tulumaks	800 000	1 200 000	1 300 000	1 400 000	1 700 000	1 900 000	2 100 000	1 100 000	10 400 000	66 000 000
Sotsiaalmaks	3 300 000	5 000 000	5 200 000	5 800 000	6 900 000	7 800 000	8 600 000	4 400 000	42 600 000	264 000 000
Käibemaks kulutustelt	1 100 000	1 500 000	1 600 000	1 900 000	2 200 000	2 500 000	2 800 000	1 600 000	13 600 000	96 000 000
Käibemaks ettevõtte müügitulult								48 900 000	0	2 934 000 000
Riigi tulud kokku	5 200 000	7 700 000	8 100 000	9 100 000	10 800 000	12 200 000	13 500 000	56 000 000	66 600 000	3 360 000 000
Kaudne mõju piirkonnale										
Kaudsed töökohad	43	58	65	74	87	99	112	63		

Omavalitsuste vaates on väikereaktoritega kaasnevad mõjud järgmised (Tabel 16 ja Tabel 17):

- Omavalitsusse lisandub kuni 520 elanikku, mis Lüganuse valla puhul moodustab 2030. a 1% ja 2040. a 9% kogu elanikkonnast, arvestades seniseid tendentse. See tähendab, et ilma reaktoriteta oleks aastal 2040 valla elanikkond 520 inimese võrra väiksem.
- Eelarvetulude mõistes moodustab väikereaktori mõju 2040. a kuni 22%, kompenseerides suures osas elanikkonna vähenemise mõju, mis avalduks reaktorita stsenaariumi puhul. See tähendab, et ilma reaktoriteta oleksid omavalitsuse põhitegevuse tulud ligikaudu 2,4 miljoni võrra väiksemad.

Tabel 16. Väikereaktorite mõju Lüganuse valla eelarvetuludele ja rahvastikule

	2020	2030	2040
Põhitegevuse tulud ilma reaktoriteta	11 800 000	9 800 000	8 500 000
Väikereaktori maksimaalne mõju (lisanduv tulu)	0	300 000	2 363 000
Kokku	11 800 000	10 100 000	10 863 000
Osakaal eelarvest	0%	3%	22%
Elanike arv ilma reaktoriteta	8416	6858	5542
Väikereaktori maksimaalne mõju (lisanduvad elanikud)	0	78	520
Kokku	8416	6936	6062
Osakaal rahvastikust	0%	1%	9%

- Viru-Nigula valla puhul moodustab lisanduv elanike arv aastatel 2030 ja 2040 vastavalt 2% ja 13% kogurahvastikust.
- Eelarvetulude vaates on väikereaktori rahaline panus 2030. ja 2040. a vastavalt 4% ja 26%.

Tabel 17. Väikereaktorite mõju Viru-Nigula valla eelarvetuludele ja rahvastikule

	2020	2030	2040
Põhitegevuse tulud ilma reaktoriteta	9 100 000	7 900 000	6 900 000
Väikereaktori maksimaalne mõju (lisanduv tulu)	0	300 000	2 363 000
Kokku	9 100 000	8 200 000	9 263 000
Osakaal eelarvest	0%	4%	26%
Elanike arv ilma reaktoriteta	5 660	4 867	4 067
Väikereaktori maksimaalne mõju (lisanduvad elanikud)	0	78	520
Kokku	5660	4945	4587
Osakaal rahvastikust	0%	2%	13%

Lisaks iga-aastasele panusele võimaldab perioodil 2029–2035 otsetoetusena makstav 10 miljonit eurot omavalitsusel ellu viia mitmeid investeringuid, milleks praeguse investeerimisvõimekuse puhul kuluks aastaid.

5 Põhisõnumid

Väikeste moodulreaktorite asukohtade alternatiivide sotsiaalmajandusliku mõju analüüsi käigus prognoositi väikereaktorite rajamise ja opereerimisega kaasnevaid mõjusid **kohaliku omavalitsuse vaates**. Selleks koostati kahe stsenaariumi (väikereaktoriteta ja väikereaktoritega) kirjeldused, mille lahknevus on käsitletav jaama poolt loodava mõjuna.

Analüüsi fookuses olid omavalitsuse elanike arv ja eelarve tulude pool. Omavalitsuste põhitegevuse kulud on väga suures ulatuses seadustest tulenevate kohustustega kindlaks määratud, samuti ei ole ette näha täiendavaid kulusid seoses väikereaktorite rajamise ja/või opereerimisega.

Võrreldavad omavalitsused on mitmes suhtes sarnased – võrdlemisi kiirelt kahaneva rahvastikuga ja suure tööstussektori osakaaluga. Tulude tase on samuti võrreldav, kuigi Viru-Nigula valla eelarvenäitajad on pisut paremad. Üldine lähteolukord on Lüganuse vallas mõnevõrra ebasoodsam. Seniste teadaolevate trendide jätkudes kahaneb elanike arv mõlemas omavalitsuses 2040. aastaks kuni kolmandiku praegusega võrreldes. Elanikkonna vähenemine avaldab negatiivset mõju ka kummagi omavalitsuse tulubaasile. Üksikisiku tulumaksu laekumine võib väheneda 1,5–2 miljoni euro võrra aastas.

Väikereaktorite rajamise absoluutne mõju on rahvastiku ja eelarvetulude arengule mõlemas omavalitsuses sama. Need toovad omavalitsusse **olulisel määral kõrge kvalifikatsiooni ja palgaga elanikke** (keskmine palk põlevkivisektoris 1700 eurot, väikereaktorites 3325), mis kompenseerivad osaliselt elanikkonna kahanemist, ja suurendavad eratarbimist piirkonnas.

Erinev võiks mõju olla otseliiniga elektri ja tööstusauru pakkumise osas, mida pole aga olnud võimalik prognoosida.

Väikereaktorite **panus omavalitsuse tulubaasi** on ligikaudu veerand, s.o 2,4 miljonit eurot aastas, kompenseerides märkimisväärses osas elanikkonna kahanemisest tingitud tulubaasi vähenemist. Jaama rajamise suhteline mõju on vaadeldud näitajate lõikes kvantitatiivselt suurem mõnevõrra väiksemas ja soodsamas finantsseisus Viru-Nigula vallas.

Otsetoetusena makstav 10 miljonit eurot (praktiliselt ühe aasta eelarvetulud vaatlusaluste omavalitsuste puhul) võimaldavad ellu viia olulisi avaliku sektori investeeringuid, milleks muidu võib kuluda aastaid.

Siiski pole sotsiaal-majandusliku mõju suhteline erinevus vaadeldud valdades nii suur, et see pakuks olulisi argumente ühe või teise valla eelistamiseks jaama paigutamiseks. Seega mängivad jaama asukoha valikus olulisemat osa pigem keskkonnakaitselised ja/või käesolevast hinnangust välja jäänud sotsiaalmajanduslikud tegurid.